

NÄKÖKULMIA HYVINVOINTIIN

Työttömien nuorten antamia merkityksiä hyvinvoinnille

Emmisofia Huila

Turun yliopisto

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalityö

21/12. 2021

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO
Sosiaalitieteiden laitos

EMMISOFIA HUILA: Näkökulmia hyvinvointiin – *Työttömien nuorten antamia merkityksiä hyvinvoinnille.*

Pro gradu -tutkielma, 55 sivua.

Sosiaalityö

Joulukuu 2021

Pro gradu -tutkielmani paikantuu hyvinvointitutkimuksen kentälle. Tutkielman tavoitteena on tuottaa tietoa työttömien nuorten antamista merkityksistä hyvinvoinnille. Tavoitteena on nostaa esille nuorten käsityksiä hyvinvoinnin muodostumisesta sekä tarkastella, minkälaisia hyvinvoinnin ulottuvuuksia työttömien nuorten haastatteluaineistosta nousee esille.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu Allardtin (1976) hyvinvointiteoriasta (*having, loving, being*), hyvinvoinnin vajeita käsittelevästä luvusta sekä luvuista, jotka käsittelevät nuoruutta elämänvaiheena ja työttömiin nuoriin kohdistuvista aktivointitoimenpiteistä. Tutkielma toteutettiin teoriaohjaavana sisällönanalyysinä. Tutkimuksen aineisto on laadultaan kvalitatiivinen poikkileikkausaineisto, joka koostuu 20-29-vuotiaiden työttömien tai työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistuneiden nuorten kuudesta ryhmähaastattelusta. Kyseinen aineisto on osa Suomen akatemian rahoittamaa ”Sosiaalityön ja toimeentulojärjestelmien kontribuutio yhteiskuntien ekososiaaliseen siirtymään” (ECOSOS) -tutkimushanketta 2015 – 2019. (Tietoarkisto 2021.)

Tulokset osoittavat, että nuorten käsitykset hyvinvoinnista kiteytyvät Allardtin (1976) hyvinvoinnin ulottuvuuksiin. Nuorten käsitykset hyvinvoinnista painottuvat perustarpeiden tyydyttämiseen ja konkreettisiin asioihin, joiden avulla voi muodostaa, ylläpitää sekä parantaa hyvinvointiaan. Hyvinvointi näyttäytyy monisyisenä elementtinä nuorten arjessa. Tuloksia voidaan hyödyntää nuorten kanssa työskennellessä sekä nuorille kohdennettujen palveluiden kehittämisessä. Työttömien nuorten hyvinvoinnista on tärkeä kerätä laajassa viitekehyksessä ajantasaisesti tietoa.

Avainsanat: nuoret, nuoruus elämänvaiheena, hyvinvoinnin ulottuvuudet, nuorten työttömyysturva, hyvinvoinnin vajeet

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	NUORET.....	3
2.1	NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	3
2.2	NEET-NUORET JA NUORISOTYÖTTÖMYYS	4
2.3	NUORTEN TYÖTTÖMYYSTURVA	7
3	HYVINVOINTI.....	12
3.1	HYVINVOINNIN MÄÄRITTELYÄ	13
3.2	SUBJEKTIIVINEN JA OBJEKTIIVINEN HYVINVOINTI	14
3.3	HYVINVOINNIN ULOTTUVUUDET	15
3.4	HYVINVOINNIN VAJEET JA HUONO-OSAISUUS	18
3.4.1	Syrjäytyminen hyvinvoinnin vajeena.....	21
3.5	AIEMPIÄ TUTKIMUKSIA TYÖTTÖMIEN HYVINVOINNISTA	23
4	TUTKIMUSASETELMA	25
4.1	TUTKIMUSKYSYMYKSET	27
4.2	AINEISTO.....	28
4.3	ANALYYSI JA TUTKIMUSMENETELMÄ	29
4.4	TUTKIMUKSEN EETTISYYS.....	32
5	TULOKSET	33
5.1	NUORTEN KÄSITYKSET HYVINVOINNIN MUODOSTUMISESTA	33
5.2	ELINTASO (HAVING)	35
5.3	SOSIAALISET SUHTEET (LOVING).....	39
5.4	MIELEKÄS TEKEMINEN JA LUONTO (BEING)	40
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	44
	LÄHTEET	50

1 JOHDANTO

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan työttömien nuorten antamia merkityksiä hyvinvoinnille. Tutkimuksen avulla pyritään kartoittamaan erityisesti nuorten omia henkilökohtaisia kokemuksia hyvinvoinnista, sen muodostumisesta sekä siihen vaikuttavista tekijöistä. On tärkeä tarkastella erityisesti nuorten antamia merkityksiä hyvinvoinnille, sillä nuoret ovat hyvin erityinen ryhmä ja he elävät siirtymävaihetta nuoruuden ja aikuisuuden välillä. Siirtymävaihe tuo mukanaan runsaasti erilaisia muutoksia tutusta turvalliseen lapsuuden ympäristöstä itsenäiseen oman elämän rakentamiseen. Ikäryhmänä nuoret ovat työllisyyden rajapinnalla siirtymässä työelämään. Tähän siirtymään voivat vaikuttaa useat eri asiat, kuten hyvinvointi.

Tutkimus on laadullinen tutkimus ja se toteutetaan kvalitatiivisesta poikkileikkausaineistosta: Työttömien nuorten näkemyksiä työstä, toimeentulosta ja hyvinvoinnista 2016. Aineisto on kerätty osana ECOSOS-tutkimushanketta vuosina 2015–2019. Haastattelut koostuvat 20–29-vuotiaiden työttömien tai työvoimapolitiittisiin toimenpiteisiin osallistuneiden nuorten ryhmähaastatteluista.

Tutkimuksen tarkoituksena on tehdä näkyväksi nuorten antamat merkitykset hyvinvoinnille. Nuorille suunnattuja palveluja ollaan kehittämässä ja parantamassa. Hyvinvointia tukemalla ja sen erilaiset osa-alueet huomioimalla voidaan pyrkiä vahvistamaan nuorten hyvinvointia, lisäämään näin nuorten toimintamahdollisuuksia sekä osallisuutta omaan elämään. Hyvinvointi kytkeytyy moniin elämän osa-alueisiin ja vaikuttaa näin ollen merkittävästi yksilön toimintaan, elämänhallintaan sekä selviytymiseen. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 13–12.)

Tutkimuksen aihe on ajankohtainen, sillä julkisuudessa käydään usein yhteiskunnallistakeskustelua nuorista, nuorten työttömyydestä ja jopa haluttomuudesta sitoutua työelämään. Yhteiskunnallisella tasolla käytyä keskustelua sävyttää huoli nuorten ja nuorten aikuisten terveydestä, hyvinvoinnista sekä pitkään kasvaneesta nuorisotyöttömyydestä. Voidaan katsoa, että pitkään jatkunut työttömyys heikentää työtyytyväisyyttä, terveyttä sekä onnellisuutta pitkällä aikavälillä. Useat eri tahot panostavat nuorten työllistymismahdollisuuksien lisäämiseen, hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä pyrkivät ta-

kaamaan nuorille edellytyksiä sujuvaan ja merkitykselliseen arkeen syrjäytymisen vähentämiseksi. Erityisesti nuorisopolitiikan keinoin pyritään vaikuttamaan edellä mainittuihin asioihin. Nuorisopolitiikka on ikäkausipohjaista politiikkaa, mikä kohdistuu erityisesti alle 29-vuotiaisiin. Nykyinen hallitusohjelma on ottanut erityiseen tarkasteluun nuorisopoliittiset teemat. (Kuivalainen 2021; Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 8–9.)

Tutkimus on tärkeä myös sosiaalityöntekijöiden ja muiden nuorten kanssa työskentelevien ja nuoria kohtaavien ammattilaisten näkökulmasta. Tällaisia ammattilaisia ovat esimerkiksi aikuissosiaalityössä työskentelevät, työllisyyspalveluissa tai muissa nuorten aktivointitoimenpiteitä tuottavissa palveluissa työskentelevät ammattilaiset sekä kolmannen sektorin palveluntuottajat. Tutkimuksen avulla pyritään antamaan ammattilaisille enemmän tietoa hyvinvoinnin tekijöistä, mitkä vaikuttavat keskeisesti asiakkaiden eli nuorten toimintaan ja sitä kautta työskentelyyn heidän kanssaan. Tutkimuksessa saatuja tuloksia voi hyödyntää jokainen ammattilainen, joka kohtaa työssään nuoria.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastelen työttömyyttä, sen ilmenemistä nuorten keskuudessa, hyvinvointia ja sen erilaisia ulottuvuuksia. Hyvinvoinnin käsitteen laaja-alainen määrittely ja tarkasteleminen auttavat valottamaan hyvinvoinnin monisyistä olemusta sekä vaikutusta. Tämä auttaa hahmottamaan myös asian monitasoisuuden sekä sen tutkimisen tärkeyden. Teoreettisessa viitekehyksessä otan huomioon keskeisten termien avaamisen kuten nuoret ikäryhmänä sekä Neet-nuoret. Teoreettista viitekehystä on pyritty rakentamaan nuorten näkökulmasta käsin. Tämän jälkeen esittelen tutkimustehtävän, käytetyt menetelmät sekä kerätyn aineiston ja aineiston analysointitavan. Tutkimuksen lopussa käyn läpi tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset.

2 NUORET

Käsite nuori voidaan määritellä useilla eri tavoilla riippuen tarkasteltavasta kontekstista. Siihen kytkeytyy poliittisia oletuksia ja intressejä, mitkä ovat taustalla vaikuttamassa käsitteen määrittelyyn. Käsitettä on tärkeä määritellä ja avata, sillä nuoruuden ikäkauma on melko laaja. Tähän vaikuttaa keskeisesti myös nuoruusajan merkittävä piteneminen. (Aaltonen & Kivijärvi 2018, 8; Siurala 2003.) Toisinaan nuorikäsitteen rinnalla saattaa kulkea myös termi nuori aikuinen. Nuorisolaissa (1285/2016, 3 §) nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrittelevät nuoriksi alle 29-vuotiaat, painottaen kuitenkin nuoruuden ydinaluetta 12-25-vuotiaita. (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2020:2, 8). Myös sosiaalihuoltolaissa määritellään nuorille ikähaarukka. Sosiaalihuoltolaissa katsotaan nuorien olevan 18-24-vuotiaat ja lapsia ovat alle 18-vuotiaat henkilöt. (Sosiaalihuoltolaki, 2014/1302, 3§.) Vuoden 2018 lopulla Suomessa oli alle 29-vuotiaita nuoria 1,8 miljoonaa. Koko väestöstä nuorten osuus oli 32 prosenttia. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 38.)

Tutkimusaineisto koostuu 20–29-vuotiaiden työttömien nuorten haastatteluista. Erilaiset lähteet antavat tulkinnan varaa sen suhteen, puhutaanko nuorista vai nuorista aikuisista. Käytän tutkimuksessani nuorikäsitettä ja näin ollen termin käyttö on yhteneväinen tutkimusaineiston kanssa. Termin avaaminen selkeyttää tutkimuksen tekoa sekä auttaa lukijaa ymmärtämään, minkä ikäisestä kohderyhmästä on kyse.

2.1 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuoruus on elämänvaiheena merkityksellistä aikaa. Se on eräänlainen siirtymävaihe lapsuuden ja aikuisuuden rajapinnalla. Sitä on haasteellista määrittää tiettyyn ikäkauteen kuuluvaksi, sillä tähän ajanjaksoon sisältyvät erilaiset muutokset saattavat tapahtua useiden vuosien, ellei vuosikymmenien aikana. Nuoruutta voidaan pitää myös elämänvaiheena erilaisena ja merkittävänä. Tämä elämänmuutos tuo mukanaan paljon uutta ja

erilaista. Tähän siirtymävaiheeseen liittyy kotoa pois muuttaminen, useimmiten työn tai opiskelun aloittaminen, ja kokonaisvaltaisesti itsenäisen elämän opetteleminen. Yhteiskunnallisen oletuksen mukaan vallitsee käsitys normaalista elämänkaaresta, missä nuoret sijoittuvat mutkattomasti työelämään opiskelun ja koulutuksen myötä. Tällainen oletamus ei kuitenkaan sovellu enää nykyiseen maailmankuvaa, sillä nykynuorten elämää varjostaa ennakoimattomuus, epävarmuus ja jatkuvasti muuttuvat olosuhteet. (Furlong 2012, 1; Helne & Hirvilampi, 2021, 9–11.)

Nuoruudessa on kyse elämänvaiheesta, jossa aikuisuuteen liittyvät vastuut muuttuvat todellisiksi. Vastuualueisiin saattaa kuulua työhön, opiskeluun tai perhe-elämään liittyvät vastuut. Näihin liittyvät vastuut ilmentävät usein yksilön asettamia tavoitteita ja haaveita - mitä haluaa elämänsä aikana saavuttaa. Tästä syystä siirtymävaiheena nuoruus on erityisen merkityksellistä aikaa. Toisaalta joskus vastuiden, velvollisuuksien ja omien tavoitteiden saavuttaminen saattaa tuntua vaikealta, etenkin jos siirtymävaiheessa ilmaantuu haasteita. Haasteita saattaa syntyä erityisesti silloin, kun yksilön asettamat omat tavoitteet ovat ristiriidassa tiedostamattomien tavoitteiden tai ympäristöstä asetettujen tavoitteiden kanssa. Tästä saattaa seurata elämänhallinnallisia haasteita ja vaikeuksia. (Martikainen 2009, 9-11.)

Koko väestön hyvinvointia ja terveyttä ajatellen nuoruus on erityisen tärkeä elämänvaihe. Useat sellaiset käyttäytymisen piirteet ja elinolot, jotka ovat terveyden ja hyvinvoinnin kannalta keskeisiä, vakiintuvat tämän elämänjakson aikana. Tämän elämänvaiheen aikana tehdyt valinnat sekä erilaiset käyttäytymis- ja ympäristötekijät vaikuttavat keskeisesti myöhemmin aikuisuudessa koettuihin terveyden ja hyvinvoinnin haasteisiin. (Karvonen, Kestilä & Kauppinen 2018.)

2.2 NEET-NUORET JA NUORISOTYÖTTÖMYYS

Nuoruutta pidetään erillisenä elämänvaiheena, joka vaatii erityistarkastelua. Voidaan käyttää termiä Neet-nuoret, kun tutkitaan ja tarkastellaan sellaisten nuorten elämää ja tilannetta, jotka ovat koulutuksen ja työelämän ulkopuolella, työttömänä tai eläkkeellä. Termi on johdannainen englanninkielisestä termistä *Not in Education, Employment or Training*. Vuonna 2017 on tilastoitu 57 000 15–24-vuotiasta nuorta, jotka eivät ole suo-

rittamassa asevelvollisuutta, koulutusta tai työssä. Käytännössä tämä tarkoittaa noin yhdeksää prosenttia tästä ikähaarukasta. Neet-nuorten määrä mukailee työmarkkinoiden ja suhdanteiden muutoksia. Suhdannevaihtelut vaikuttavat nuorten työttömyyteen aikuisten työttömyyttä enemmän, koska nuorilla on keskimääräistä vähemmän työkokemusta ja he työllistyvät useammin määrä- tai osa-aikaisiin töihin. Tästä syystä heidät irtisanotaan helpommin taloussuhdanteiden heiketessä. Eli työmarkkinoiden heikentynyt tilanne ja taloussuhdanteiden notkahdukset lisäävät työttömien nuorten määrää ja näin ollen myös Neet-nuorten osuus työttömistä nuorista kasvaa. (Asplund & Vanhala 2016, 1; Larja ym. 2016; Karvonen, Kestilä & Mukkila 2018, 53–54; Talouspolitiikan Eu-ohjausjakso 2017.)

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten tilanteita on tärkeä tarkastella. Gretschelin ja Myllyniemen tutkimuksessa: Kuulummeko yhteiskuntaan? tarkastellaan erityisesti Neet-nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista. Tutkimuksen tuloksia on verrattu Nuorisobarometrissa saatuihin tuloksiin. Tuloksia vertaamalla on havaittu, että koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten hyvinvointi sekä tyytyväisyys elämään on merkittävästi heikentynyt, kun verrataan esimerkiksi sellaisiin nuoriin, jotka ovat kiinnittyneet opiskelu- tai työelämään. Myös työttömyyden pitkittyminen vaikuttaa tähän keskeisesti. Työttömyyden pitkittyminen ja heikentynyt tyytyväisyys elämään vaikuttavat keskeisesti myös koettuun hyvinvointiin ja kokemukseen omista mahdollisuuksista. Näitä indikaattoreita on tärkeä tarkastella ja ottaa huomioon erityisesti niissä toimenpiteissä, joiden avulla pyritään edistämään nuoren hyvinvointia. (Gretschel & Myllyniemi 2020, 7.)

Nuorisotyöttömyyttä ja sen eri konteksteja on tärkeä tarkastella, jotta voi hahmottaa millaisten asioiden, odotusten ja toisaalta myös ristipaineiden alaisena nuoret ovat. Nuorten mahdollisuudet olla työmarkkinoiden käytettävissä on keskeistä yleisen talouskasvun ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden sekä erityisen tärkeää nuorten omien taloudellisten näkemyksien ja hyvinvoinnin kannalta. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 40.) Seuraavaksi pyrin hahmottelemaan nuorisotyöttömyyden pääpiirteitä. Sen seikkaperäinen analysointi ei ole tutkimuksen kannalta relevanttia, vaan tärkeäksi muodostuu käsitteen monitulkintaisuuden ymmärtäminen sekä sen kytkeytyminen yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Nuorisotyöttömyys on yksi yhteiskuntapolitiikan puhutuimpia aiheita. Työttömyys yleisellä tasolla määritellään seuraavasti: Työttömyys syntyy silloin, kun työvoiman tarjonta on kysyntää suurempaa. Työttömyyttä määriteltäessä on siis kyse työvoiman tarjonnan ja kysynnän funktiosta. Nuorisotyöttömyys käsitteellä viitataan yleisesti ottaen sellaisiin nuoriin, jotka eivät ole työssä, mutta etsivät sellaista. Nuorisotyöttömyys käsitteenä pitää sisällään niin taloudellisen, tilastollisen kuin myös monikasvoisen sosiaalisen ulottuvuuden. (Siurala 2003, 7–17.) Nuorisotyöttömyyden tarkasteluun vaikuttaa keskeisesti myös vallitseva koulutuspolitiikka ja kulttuurinen käsitys työstä, koulutuksesta ja elinikäisestä oppimisesta. Tähän sisältyy myös tietynlainen pitkän koulutuksen ihannointi, mikä osaltaan vaikuttaa nuorten taloudellisen itsenäistymiseen ja oman aseman löytämiseen työmarkkinoilta. Nuorien tyttömyyteen kiinnitetään erityistä huomiota, sillä tutkimuksissa on todettu, että työttömäksi joutuminen saattaa johtaa työelämästä ja yhteiskunnasta syrjäytymiseen. Tämä taas saattaa heikentää myös hyvinvointia. (Aaltonen & Kivijärvi 2018, 8; Myrskylä 2011, 9.)

Nuorten koulutuksesta ja työttömyydestä on kerätty tilastoja. Ilman toisen asteen tutkintoa olevien osuus 20-24-vuotiaista on ollut vuonna 2014 17,8 prosenttia. Osuus on hitaasti laskeva, sillä vuonna 2017 ilman toisten asteen tutkintoa olevien osuus oli 16,7 prosenttia. Neet-nuorten osuus oli 11,8 prosenttia. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 40.)

Nyky-yhteiskunnassa etenkin nuorten kohdalla työmarkkinoiden tilanne on epävakaa. Tosiasiallisesti työmarkkinoilla saattaa olla tarjolla lyhyitä projektiluontoisia työtehtäviä tai määräaikaista sekä osa-aikaisia työsuhteita. Tästä seuraa työuran pirstaloituminen ja jatkuvassa epävarmuuden tilassa olemista. Tämä vaikuttaa keskeisesti myös yksilön muuhun elämään kuten perheen perustamiseen, elämänhallintaan ja hyvinvointiin. Jatkuva epävarmuus tulojen riittävydestä heikentää yksilön mahdollisuuksia viedä elämää haluamaansa suuntaan ja toteuttaa itsensä näköistä mielekästä elämää. (Martikainen 2009, 12–15.)

Suomalaisilla työmarkkinoilla arvostetaan korkeaa osaamistasoa sekä kouluttautuneita tekijöitä, tällaisilla työntekijöille on paljon kysyntää ja korkean osaamisvaateen ammateissa saattaa ilmetä ajoittain pulaa työntekijöistä. Tästä syystä alhaisen koulutustason omaavat nuoret kokevat keskimääräistä enemmän haasteita työmarkkinoilla. Ilman toi-

sen asteen tutkintoa työllistyminen on erityisen vaikeaa. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 40.)

Määräaikaiset työsuhteet ja heikko koulutustaso vaikuttavat keskeisesti nuorisotyöttömyyteen. Valmiita polkuja työmarkkinoille ei enää ole. Rakennemuutokset työmarkkinoilla, talouden suhdanteiden heikentyminen sekä kasvavat osaamisvaatimukset heikentävät nuoren työllistymismahdollisuuksia. Nämä seikat heikentävät myös nuorisotyöttömyyden laskua. (Santamäki-Vuori & Sauramo 1993, Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 40.) Viime vuosikymmenellä koetut kansantaloudelliset haasteet ovat koetelleet ja heikentäneet entisestään nuorten työllistymismahdollisuuksia, tämä näkyy nuorten työllistymisen hitaana toipumisena. Tutkijoilla saattaa olla eriäviä näkemyksiä siitä, onko nykynuorten kohtaamat haasteet työmarkkinoille kiinnittymisessä heijastumia talouden taantumakausista vai onko kyseessä uudenlainen sukupolvinen ilmiö, jota sävyttää jatkuva muutoksen ja epävarmuuden ilmapiiri. (Aaltonen & Kivijärvi 2018; Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 40.)

Vaikka tässä tutkimuksessa ei ole tarkoituksena tutkia nuorten työttömyyttä, on tärkeää ymmärtää nuorisotyöttömyyttä käsitteenä, sekä nuorten asemaa työmarkkinoilla. Suomalainen yhteiskunta ja kulttuuri on melko työorientoitunutta ja työn katsotaan olevan kuitenkin merkittävä osa elämää. Työ luo myös tietynlaisia merkityksiä ja statuksia yksilöille. Nuorten jääminen yhteiskunnallisten järjestelmien ulkopuolelle heikentää merkittävästi siirtymistä työelämään. Varhaisessa vaiheessa puuttuminen nuorisotyöttömyyteen voi ennaltaehkäistä monenlaisia haasteita tulevaisuudessa, sillä pitkittynyt työttömyys saattaa aiheuttaa monenlaisia hyvinvoinninvajeita, jotka mahdollisesti kasautuvat ja kertautuvat myöhemmissä elämänvaiheissa. (Myrskylä 2011.)

2.3 NUORTEN TYÖTTÖMYYSTURVA

Nuorisotyöttömyys sekä nuorten syrjäytyminen ovat keskustelluimpia aiheita yhteiskuntapolitiikassa. Päätöksentekijät ovat olleet pitkään erityisen kiinnostuneita nuorten syrjäytymisen ehkäisystä ja hyvinvointierojen kaventamisesta. Erityistä huomiota saavat osakseen ne nuoret, jotka ovat työelämän ulkopuolella, sillä heidän nähdään olevan suurimmassa syrjäytymisriskissä. Näin ollen erilaisin yhteiskuntapoliittisin toimenpitein

pyritään vaikuttamaan nuoriin ja kytkemään heidät tiiviiksi osaksi työelämää. Näin saadaan lunastettua sukupolvisopimus, missä saadaan uusia veronmaksajia ja hyvinvointivaltion ylläpitäjiä. (Helne & Hirvilammi, 2021, 9–11; Karvonen & Kestilä 2014.)

Valtakunnallinen nuorisotyön ja politiikan ohjelma 2020–2023 on kiteytettynä ne yhteiskunnalliset tavoitteet, joiden avulla nuorten hyvinvointia, osallisuutta ja kiinnittymistä työmarkkinoille pyritään edistämään. Valtakunnallisessa nuorisotyön ja politiikan ohjelmassa 2020–2023 yhdistetään keskeisesti nuorisolain tavoitteet sekä ministeriöiden toimenpiteet. VANUPO:n tavoitteena on parantaa nuorten osallisuutta yhteiskunnassa sekä turvata nuorille merkityksellinen elämä. VANUPO ohjelma myötäilee Nuorisolain tavoitteita ja nämä tavoitteet muodostavat ohjelman keskeisen sisällön sekä tavoitteet. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 10.)

Nuorisolakiin on kirjattu viisi keskeistä tavoitetta, joiden avulla pyritään parantamaan ja vaikuttamaan kokonaisvaltaisesti nuorten asioihin. Nuorisolain tavoitteena on edistää ja parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja sekä tukea nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Myös nuorten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvoisuuden edistäminen mainitaan keskeisiksi nuorisolain tavoitteiksi. Lain tavoitteena on tukea nuorten harrastamis- ja toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa sekä tukea nuorten kasvua, yhteisöllisyyttä ja itsenäistymistä. Valtakunnallisessa nuorisotyön ja politiikan ohjelmassa on otettu huomioon nuorisolain tavoitteet ja niistä on kiteytetty VANUPO:n ohjelmaan kolme keskeisintä tavoitetta. VANUPO:n tavoitteena on nuorten syrjäytymisen vähentäminen ja sujuvan arjen turvaaminen. Tavoitteena on myös mahdollistaa nuorille erilaisia keinoja ja taitoja osallistumiseen ja vaikuttamiseen sekä yhdenvertaisuuden ja turvallisuuden vahvistuminen. (Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 10, Nuorisolaki 1285/2016, 3 §.)

Tässä hyvinvointitutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä tarkastellaan myös työttömyyden tematiikka. Tällä teoreettisella viitekehyksellä havainnollistetaan ne normit ja asetelmat, mitkä vallitsevat yhteiskunnassa, kun käsitellään työttömyyttä, etenkin nuorisotyöttömyyttä, ja niitä yhteiskunnan keinoja, joilla nuorisotyöttömyyteen pyritään vaikuttamaan. Haastatteluun osallistuneet nuoret ovat työttömänä ja osallisena erilaisiin työllistämistä tukeviin toimenpiteisiin.

Nuorten ympärillä vallitsee sellainen ilmapiiri, että vaikka aikuistumisen polkujen ymmärretään monimutkaistuneen, odotetaan nuorilta silti nopeaa siirtymistä koulutuksen ja työmarkkinoiden välillä. Tätä pyritään jouduttamaan erilaisissa työllistymistä tukevilla toimenpiteillä. (Aaltonen & Kivijärvi 2018, 14.)

Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa yhdessä Ely-keskuksen sekä Te-palveluiden kanssa nuoria koskevasta nuorisotakuusta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa toimeenpanosuunnitelman mukaisesti Kataisen hallitusohjelman kärkihanketta eli yhteiskuntatakuuta. Tämä tarkoittaa nuorten osalta nuorisotakuuta. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu TEM/2905/03.01.04/2012.)

Nuorten sijoittumista työmarkkinoille sekä koulutukseen pyritään edistämään nuorisotakuun avulla. Sen tavoitteena on ehkäistä nuorten työttömyyden pitkittymistä sekä tunnistamaan erilaisia syrjäytymiseen liittyviä tekijöitä. Työttömyyden katsotaan aiheuttavan yksilöille hyvinvoinnin vajeita, ja etenkin pitkittynyt työttömyys heikentää hyvinvointia ja aiheuttaa yhteiskunnasta syrjään jäämistä. Tästä voi seurata kasautuneita hyvinvoinnin vajeita. Nuorisotakuun avulla pyritään vaikuttamaan myös ennaltaehkäisevästi nuorten syrjäytymiskehitykseen. Yhteiskuntapoliittisesta näkökulmasta tarkasteltuna syrjäytymisestä johtuvaan huono-osaisuuden kasautumiseen sekä hyvinvointivajeiden muodostumiseen voidaan pyrkiä korjaamaan työnteon kautta. (Raunio 2006, 10–11, 83, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu TEM/2905/03.01.04/2012.)

Nuorisotakuu pitää sisällään nuorten yhteiskuntatakuun, koulutustakuun sekä nuorten aikuisten osaamisohjelman. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mikäli alle 25-vuotias nuori tai alle 30-vuotias vastavalmistunut joutuu työttömäksi, on Te-palveluiden tarjottava työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja tai kuntoutuspaikka kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi jäämisestä. Nuorisotakuu koskettaa kaikkia alle 25-vuotiaita ilman työtä tai koulutusta sekä 25-29-vuotiaita vastavalmistuneita. Näihin ryhmiin kohdennetaan aktiivisesti työllistymistä edistäviä toimenpiteitä. Nuoren tullessa nuorisotakuun piiriin, tehdään hänen kanssaan yhdessä palvelutarpeen arviointi sekä laaditaan työllistymissuunnitelma. Työllistymissuunnitelman tavoitteena on työllistyminen tai koulutukseen hakeutuminen sekä tukea nuoren palveluprosessia. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu TEM/2905/03.01.04/2012; Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2020–2023, 41.)

Nuorisotakuu pitää sisällään myös tietynlaisia ”ehtoja”/normeja, jotka koskevat nuorisotakuun piirissä olevia nuoria ja joita nuorten tulee noudattaa. Puhutaan myös vastikkeellisuudesta. Esimerkiksi alle 25-vuotiaan ilman ammattiin pätevöittävää koulutusta olevan nuoren tulee hakea joka kevät vähintään kahteen tutkintoon johtavaan opiskelupaikkaan, mikäli hän haluaa säilyttää oikeutensa työmarkkinatukeen ja työttömyyspäivärahaan. Edellä mainitusta pääsäännöstä voidaan poiketa suunnitelmassa mainitun erityisehdoin. (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu TEM/2905/03.01.04/2012; Haikola, Näre & Lähteenmaa 2018.)

Yksi nuorisotakuun sisällään pitämä ehto on aktivointiehdon täyttyminen. Tällä tarkoitetaan sitä, että mikäli nuori on saanut viimeisen 12 kalenterikuukauden ajalta vähintään 180 päivää työmarkkinatukea tai viimeisen neljän kuukauden pääsääntöinen toimeentulo on perustunut toimeentulotukeen, on hänen kanssaan laadittava aktivointisuunnitelma. Aktivointisuunnitelma koskettaa erityisesti alle 25-vuotiaita nuoria tai 25-vuotta täyttäneitä nuoria. Aktivointisuunnitelmalla tarkoitetaan sellaisen suunnitelman tekemistä yhdessä nuoren kanssa, mikä pitää sisällään keskeiset työllistymistä tukevat toimenpiteet ja tavoitteet. Aktivointisuunnitelman yhteydessä arvioidaan nuoren/asiakkaan työ- ja toimintakyky, mikä ohjaa keskeisesti suunnitelman laadintaa. Mikäli työ- ja toimintakyky ovat heikentyneet siten, ettei nuori voi osallistua Te-toimiston palveluihin, ohjataan hänet kuntouttavaan työtoimintaa tai muihin työkykyä edistäviin palveluihin. Tällaisessa tilanteessa nuoren palveluiden prosessia säätelee ja ohjaa laki kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001). (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2021; Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu TEM/2905/03.01.04/2012.)

Helne & Hirvilampi (2021) tarkastelevat tutkimuksessaan nuoriin kohdistuvaa yhteiskuntapolitiikkaa hallinnan näkökulmasta käsin. Nuoriin kohdistuvan yhteiskuntapolitiikan toimenpiteiden periaatteena on, että nuoret on saatava töihin ”hinnalla millä hyvänsä.” Nuorten hartioille asetetaan suurta vastuuta suomalaisen hyvinvointivaltion sekä talouskasvun ylläpitämisestä. Mutta millaisen kuvan antavat aktivointitoimenpiteet ja keinot nuorten saamiseksi työelämään. Nuoriin kohdistuu ristipaine ja toisaalta sellaisia voimia, mitkä saattavat työntää heitä pois päin mielekkästä elämästä ja sellaisen elämän elämisestä mitä he toivoisivat voivansa elää. Epäselväksi jää myös se, miten yhteiskuntapolitiittisissa toimenpiteissä otetaan huomioon yksilön käsityksen mielekkästä elämästä ja itsensä toteuttamisen haaveesta. (Helne & Hirvilampi, 2021, 9-11.)

Myös Haikkola, Näre & Lähteenmaa (2018) nostavat artikkelissaan esille aktivointitoimenpiteiden vaikutuksen kaksijakoisuuden nuorten työllistymiseen ja arkeen. He tuovat esille, että aktivointitoimenpiteillä saattaa olla heikentäviä vaikutuksia nuorten työllistymiseen sekä ne saattavat heikentää nuorten omia käsityksiä ja uskomuksia omista mahdollisuuksista edetä työ- ja opiskelu-uralla. Aktivointitoimenpiteiden vaikutusta myöhemmin tapahtuvaan työllistymiseen on vaikea todentaa.

Työttömiin nuoriin kohdistuvat aktivointitoimenpiteet palvelevat eri ryhmiä eri tavalla. Järjestelmä on viritäytynyt ja kohdentunut erityisen hyvin sellaisiin nuoriin, joilla on elämänhallinnan ja hyvinvoinnin haasteita. Erityishaasteet/-tarpeet saattavat toisaalta vapauttaa nuoret aktivointitoimenpiteiden vastikkeellisuudesta. Kun taas pidemmälle kouluttautuneet nuoret tunnustetaan ”kyvykkäämmiksi” ja heidän oletetaan selviytyvät yksin työnhaun kanssa. Tämä taas aiheuttaa sitä, että he jäävät yksin myös sellaisissa tilanteissa, kun koulutusta vastaavia työpaikkoja ei ole tarjolla. Erityisen intensiivistä huomiota aktivointitoimenpiteiden osalta saavat sellaiset nuoret, jotka eivät ole onnistuneet pääsemään tavoittelemaansa koulutukseen tai ovat keskeyttäneet opinnot. Tämä osoittaa sen, että aktivointitoimenpiteiden intensiteetti on epätasapainossa ja kohdentuu epätasapuolisesti nuorten keskuudessa. Tästä nouseekin esille tarve kehittää nuorten palveluita siten, että kehitetään palveluiden sisäistä toimintaa ja erityisesti sitä, miten nuoria kohdataan. (Haikkola ym. 2018.)

3 HYVINVOINTI

Tässä luvussa käsitellään hyvinvointia koskevaa tutkimuskirjallisuutta, mikä muodostaa tutkimukseni keskeisimmän teoreettisen viitekehysten. Ilmiönä hyvinvointi on moniulotteinen ja sen yksiselitteinen määrittelyminen on haastavaa. Hyvinvointiin vaikuttaa useat erilaiset tekijät, mitkä ilmenevät elämän eri vaiheissa. Tutkijoilla on erilaisia käsityksiä hyvinvoinnin muodostumisesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Hyvinvointia jäsennetään eri tavoin riippuen teoreettisesta lähestymistavasta. (Kestilä, Karvonen, Parikka, Seppänen, Haapakorva & Sutela 2018, 120; Saari 2011.) Tässä luvussa pyrin tuomaan esille sen, että hyvinvointia tulee pyrkiä ymmärtämään ja tarkastelemaan moniulotteisesta näkökulmasta käsin.

Hyvinvointi on laaja käsite, joka muodostuu useista erilaisista palasista. Se ei ole yksiselitteinen käsite, jonka tunnuspiirteet täytettyäsi voit tunnistaa hyvinvoivan ihmisen. Hyvinvointi on tarpeiden tyydyttämistä sekä resurssien keräämistä. Se pitää sisällään ihmisenä olemisen aineellisen perustan. (Karvonen 2018.) Hyvinvointitutkimuksen edelläkävijän sosiologi Erik Allardtin hyvinvointiteoriaa sovelletaan useissa eri hyvinvointitutkimuksissa. Tyypillistä Pohjoismaiselle hyvinvointitutkimukselle on jaotella hyvinvointi erilaisiin ulottuvuuksiin hyödyntäen Allardtin hyvinvointiteoriaa. (Kestilä ym. 2018.) Myös tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys hyödyntää Allardtin (1976) hyvinvointiteorian ulottuvuuksia. Näitä ulottuvuuksia tarkastellaan myöhemmin tässä tutkimuksessa.

Hyvinvointi itsessään merkitsee, että jokin asia on ylipäätään hyvin tai hyvässä kunnossa. Se voidaan ajatella myös tilana, missä ihminen saa perustarpeensa tyydytettyä. Se muodostuu ja määrittyy ihmisten hallitsemien hyvinvointiresurssien kautta ja sitä kautta mahdollisuuksina ohjata omaa elämäntulkuaan. Hyvinvointia voidaan määritellä yhteiskunnan tai yksilön näkökulmasta käsin. Toisinaan voidaan ajatella, että se mikä on hyvää yhteiskunnalle, on myös hyvää yksilölle. (Veenhoven 2007; Heikkilä 1992, 172–173.) Mikäli hyvinvointi määritellään yhteiskuntapoliittisesta näkökulmasta, tilaa ei ole yksilön omalle kokemukselle hyvinvoinnista (Niemelä & Saari 2013 7–24). Tässä tutkimuksessa ollaan kuitenkin kiinnostuneita yksilöiden hyvinvoinnista ja sen muodostu-

misesta. Tämä mahdollistaa yksilön ääneen esiintuomisen ja sen, että osoitetaan hyvinvoinnin moniulotteisuus.

3.1 HYVINVOINNIN MÄÄRITTELYÄ

Hyvinvointi on yksi suomalaisessa yhteiskunnassa oleva mittari, mitä käytetään mittaamaan kansakunnan varallisuutta ja hyvinvointipolitiikan onnistumista. Yhteiskuntapolitiikan lähtökohtana ja tavoitteena on hyvinvointi ja sitä pyritään erilaisin keinoin ja toimenpitein edistämään. (Saari 2011, 9.) Myös Allardtin (1976) mukaan hyvinvointia voidaan pitää yhtenä yhteiskunnan tärkeimpänä päämääränä sekä yhteiskunnallisten prosessien tuotoksena.

Hyvinvointia pidetään laajana ja monitasoisena käsitteenä. Tähän kytkeytyy erilaisia käsityksiä ja tasoja hyvinvoinnista sekä yksilöiden tarpeiden tyydyttämisestä. Hyvinvoinnin ja sen puutteiden tarkastelu vaatii erilaisen lähtökohtien yhdistämistä sekä hyvinvoinnin ulottuvuuksien ja tunnusomaisten piirteiden hahmottamista. Hyvinvoinnin käsite on kytköksissä vallitsevaan yhteiskunnalliseen tilanteeseen sekä se määräytyy historiallisesti. Tilanteiden ja ajan kuluessa myös hyvinvoinnin käsite tulee määritellä uudelleen. (Allardt 1976, 9-13, 17.) Hyvinvointia voidaan tarkastella yksilökeskeisesti tai yhteiskuntalähtöisesti. Tutkimukseni kannalta keskeistä on ottaa huomioon, että hyvinvointia pyritään hahmottaa yksilöiden lähtökohdista käsin sekä pyrin muodostamaan kokonaisuuden niistä merkityksistä, joita juuri nuoret antavat hyvinvoinnille. Hyvinvointi riippuu siis myös yksilöiden mieltymyksistä ja koetusta hyvinvoinnista. Koetulla hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön antamaa kokonaisarvioita eri hyvinvoinnin ulottuvuuksista ja niiden yhteen nivotummasta, mistä muodostuu tyytyväisyys elämään. (Karvonen ym. 2018.)

Hyvinvointia määriteltessä ja analysoitaessa on tärkeä välttää määrittelemästä ihannetilaa. Tällaisen ihanteellisen kuvan maalaaminen koituu omaksi kohtalokseen eikä johda mihinkään. Ihanteellisen hyvinvoinnin ja yhteiskunnan määrittelemisen on mahdotonta, sillä ei ole empiirisiä perusteluja eikä tieteellistä mahdollisuutta määritellä ihanteellista tilaa. (Allardt 1976, 14-15.) Kun hyvinvoinnin ihanne tilaa ei ole järkevä määritellä, on tärkeä keskittyä tarkastelemaan yksilöiden antamia merkityksiä hyvinvoinnille. Tätä

kautta voidaan pyrkiä rakentamaan kuvaa hyvinvoinnista, sen ulottuvuuksista ja merkityksistä yksilön terveydelle, toimintakyvylle ja kokonaisvaltaisesti elämälle. Tästä syystä keskityn tutkimuksessani nuorten omiin henkilökohtaisiin käsityksiin hyvinvoinnista ja tarkastelen, löytyykö niistä yhtäläisyyksiä.

3.2 SUBJEKTIIVINEN JA OBJEKTIIVINEN HYVINVOINTI

Hyvinvointitutkimuksessa keskeiseksi muodostuu kysymys hyvinvoinnin määrittelyperustasta. Perinteisesti hyvinvointia pyritään tarkastelemaan objektiivisesti joko tarve- tai resurssiperustaisesti. Nykyään enenevässä määrin pyritään ottamaan huomioon myös hyvinvoinnin subjektiivista perustaa, joka lähentelee onnellisuuden käsitettä. (Allardt 1976, 32–33; Heikkilä 1992, 173.)

Viimeisen viidentoista vuoden aikana myös hyvinvointitutkimuksen kentällä on oltu enenevässä määrin kiinnostuneita yksilöiden kokemuksista ja mielipiteistä. Yksilöiden henkilökohtaisten kokemusten huomioon ottaminen yhteiskuntapolitiikan asialistalla on nostanut päätään, sillä yksilö tuottaa hyvinvointia omien kykyjensä ja mieltymystensä mukaan. (Kainulainen & Saari 2013, 24–25; Karvonen 2018, 96.) Tästä syystä hyvinvointitutkimuksessa on keskeistä tarkastella niin objektiivisia olosuhteita, kuin myös subjektiivisia kokemuksia. Subjektiiviset kokemukset kertovat ihmisten arvostuksista, asenteista sekä yhteiskunnan oloista. Hyvinvointitutkimuksessa termillä ”subjekti” viitataan eritoten ihmisen omiin kokemuksiin. Subjektiivista kokemusta voidaankin pitää hyvinvoinnin arvioinnin perustana. (Allardt 1976, 180–185.) Subjektiivisten arvojen tarkasteleminen auttaa valottamaan yksilöiden omia kokemuksia hyvinvoinnin eri osa-alueista, mistä tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. (Karvonen 2018). Myös Helne ja Hirvilammi (2021, 10–13) nostavat esille yksilöiden ja erityisesti nuorten omien arvostusten ja kokemusten tavoittamisen tärkeyden. Nuorten merkityksenantojen esiin nostaminen täydentää ja toisinaan jopa korjaa ylhäältäpäin luotuja kuvia nuorista. Helne & Hirvilammi (2021, 12) nostavat esille sen, että nuorisotutkimuksen keinoin voidaan pyrkiä tuomaan kuuluviin niiden nuorten ääniä, jotka jäävät kuulumattomiin. Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan juuri nuorten subjektiivisia kokemuksia, nostamaan heidän äänensä kuuluviin sekä tarkastelemaan heidän käsityksiään ja merkitys-

tenantoja hyvinvoinnille. Parhaassa tapauksessa nuorten antamat merkitykset valottavat myös yhteiskunnallista tilaa

Subjektiiivisen hyvinvoinnin tarkastelua voidaan toisinaan pitää haasteellisena, koska se saattaa olla merkittävässä ristiriidassa juuri objektiivisesti havainnoitujen hyvinvoinnin kriteerien kanssa esim. elinoloista tai elämänhallinnan resurssien kanssa. Subjektiiivista hyvinvoinnin määrittämistä pidetään toisinaan myös epästabiiilina, sillä onnellisuuden ja hyvinvoinnin tuntemukset saattavat olla hetkellisiä ja nopeasti muuttuvia ilman, että elinoloissa tapahtuisi tosiasiallisia muutoksia. (Heikkilä 1992, 173.)

Subjektiiivisen hyvinvoinnin tarkastelusta tekee erityisen tärkeää se, että objektiivisesta näkökulmasta tehdyt havainnot hyvinvoinninvajeista eivät automaattisesti tuota esim. huono-osaisuuden tai heikentyneen hyvinvoinnin kokemuksia. Subjektiiiviset kokemukset hyvinvoinnista ja elämänsuunnasta sekä sen hallittavuudesta pitävät sisällään ne realiteetit, joiden avulla ihmiset ponnistavat eteenpäin. (Heikkilä 1992, 173-174.) Tästä syystä myös tässä tutkimuksessa ollaan erityisesti kiinnostuneita nuorten käsityksistä nuorten hyvinvoinnin muodostumisesta ja siitä subjektiivisesta kokemuksesta, mikä hyvinvoinnista muodostuu. Nuoret ovat erityinen ryhmä, mistä ollaan hyvin kiinnostuneita yhteiskunnallisesta kontekstista käsin. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta käsin nuorissa nähdään tulevaisuus ja ne mahdollisuudet, joiden avulla yhteiskunta voi jatkaa olemassaoloaan. Tästä syystä nuoriin ollaan valmiita panostamaan. Toisinaan kun painotetaan liikaa yhteiskunnallista näkökulmaa, saatetaan unohtaa nuori yksilön ja tämän tarpeet (hyvinvointi) siellä taustalla. Subjektiiivinen hyvinvointi voi olla se avain, jonka avulla niin nuori itse kuin myös yhteiskunta voivat löytää yhteisen tavoitteen.

3.3 HYVINVOINNIN ULOTTUVUUDET

Hyvinvointia tutkittaessa on keskeistä määrittellä myös sen erilaisia ulottuvuuksia. Allardtin (1988) hyvinvointiteoriassa hyvinvointi on jaettu seuraaviin ulottuvuuksiin: *having, loving ja being*. Näihin ulottuvuuksiin sisältyy myös elintaso, onnellisuus, yhteyssuhteet sekä itsensä toteuttamisen muodot. (Allardt 1976.) Tämän tutkimuksen taustaviitekehityksessä on hyödynnetty Allardtin (1976, 1988) määritelmää hyvinvoinnista mukailien Maslowin (1943) tarvehierarkiaa ihmisen perustarpeista.

Having-termillä viitataan materiaaliseen hyvinvointiin sekä aineelliseen elintason ja niihin resursseihin, jotka ovat välttämättömiä yksilön selviytymisen kannalta. Tällä tarkoitetaan perustarpeiden täyttämistä kuten ravintoa, ilmaa, vettä sekä suojaa esimerkiksi ympäristöltä ja sairauksilta. Edellä mainittuja ihmisen hengissä säilymisen kannalta tärkeimpiä resursseja voidaan kutsua myös fysiologisiksi tarpeiksi. (Maslow 1943). Tähän ulottuvuuteen kytkeytyy keskeisesti myös käsitteet: hyvät elinolosuhteet ja hyvä elintaso. Yksilön hyvinvoinnin astetta voidaan tarkastella myös tarpeen tyydytys asteena. Yksilön hyvinvoinnin aste on korkea, mitä paremmin hän saa perustarpeet tyydytettyä. Vastavuoroisesti perustarpeiden heikko tyydyttäminen/tyydyttämättä jättäminen aiheuttaa huonoja olosuhteita ja hyvinvoinnin heikkenemistä. Eli mitä paremmin tarpeet tulee tyydytettyä, sitä paremmin yksilön hyvinvointi muodostuu. Voidaankin puhua ihmisen perustarpeiden tyydyttämisestä resurssien avulla. (Allardt 1976, 32-33; Maslow 1943, 370-396; Veenhoven 2007.)

Having-termiä voidaan käyttää kuvastamaan myös elintaso. Elintaso kytkeytyy having-termiin ja hyvinvoinnin materiaalisen ulottuvuuteen. Yksilö ohjailee elinehtojaan aineettomilla ja persoonattomilla resursseilla. Aineellisten resurssien avulla yksilö voi tyydyttää elintason liittyviä tarpeita. Elintason kanssa rinnakkain saatetaan toisinaan käyttää myös elinolo-käsitettä. Elinolo käsittää yksilön hyvinvoinnin aineellisen perustan, jonka avulla yksikö rakentaa hyvinvointia. Elinolojen katsotaan olevan keskeinen osa hyvinvoinnin perustaa, vaikka se ei välttämättä tuota korkealaatuista hyvinvointia. Elintaso ja elinolo käsittävät hyvinvoinnin aineellisen perustan. Tähän katsotaan kuuluvan työ, toimeentulo, asuinolot sekä toisinaan myös terveys, saatetaan katsoa kuuluvaksi hyvinvoinnin materiaaliseen viitekehykseen. Terveysten kuuluu fyysinen ja psyykinenkin terveys sekä terveelliset elämäntavat kuten liikunta ja ravinto. (Allardt 1976, 32-33; Karvonen ym. 2018, 46-63; Veenhoven 2007.)

Loving-termi merkitsee hyvinvoinnin näkökulmasta yksilön tarvetta kokea samaistumista muihin ihmisiin ja oman yksilöllisen identiteetin rakentumista suhteessa muihin ihmisiin. Yhteisyyssuhteet muodostavat tarpeen kuulua johonkin tai olla osallisena josakin. Yhteisyyden kokemista voidaan pitää myös yhtenä hyvinvoinnin resurssina ja yhteisyyden kokemuksen puuttuminen saattaa merkittävästi heikentää yksilön hyvinvointia. Yhteisyyden puuttuminen saattaa aiheuttaa mm. yhteisön ulkopuolelle jättämistä, syrjäytyistä ja yksinäisyyttä. (Allardt 1976, 42-44.) Sosiaaliin suhteisiin kuuluu

myös symmetriset rakkaussuhteet, missä yksilö on sekä rakkautta antavana osapuolena että vastaanottavana osapuolena. Tähän liittyy olennaisesti kiinnittyminen läheisiin ja merkityksellisiin ihmissuhteisiin, kuten perheeseen ja ystäviin. Voidakseen hyvin yksilö tarvitsee mahdollisuuden olla vuorovaikutuksessa toisten kanssa sekä turvallisen sosiaalisen ympäristön. Myös Maslowin (1943) tarvehierarkiassa esille nousee yksilön tarve kokea yhteenkuuluvuuden tunnetta muiden ihmisen kanssa sekä kokea rakkauden tai kiintymyksen tunteita. (Allardt 1988, 6–7; Kauhanen 2016, 96.)

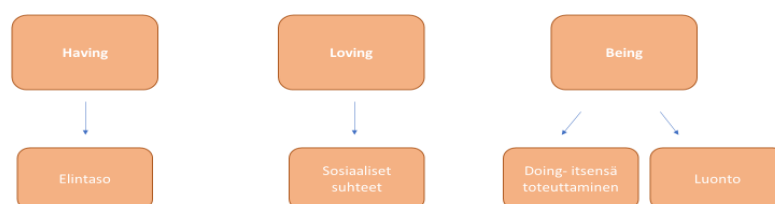
Being-termillä viitataan hyvinvoinnin ulottuvuuteen, joka pitää sisällään itsensä toteuttamisen muotoja. Tähän katsotaan kuuluvan merkityksellinen tekeminen ja itsensä toteuttaminen niin vapaa-ajalla kuin työssäkin. Itsensä toteuttamiseen kytkeytyy yksilön pitämistä persoonana ja joka kokee tietyn määrän korvaamattomuutta esimerkiksi työyhteisössä. Myös arvotuksen kokeminen liitetään itsensä toteuttamiseen. Itsensä toteuttaminen ilmenee keskeisesti yksilön mahdollisuuksina liittyä erilaisiin vapaa-ajan aktiviteetteihin ja mahdollisuutena osallistua poliittiseen toimintaan. Erityisesti tekemisen kautta yksilö voi toteuttaa itseään. Mielekäs tekeminen ja aktiviteetit lisäävät kokemusta siitä, että yksilön on mahdollisuus toteuttaa itseään sekä rakentaa omanlaistaan elämää. Nämä tukevat keskeisesti hyvinvoinnin muodostumista ja ovat olennainen osa hyvinvoinnin ulottuvuuksia tarkasteltaessa. Tähän hyvinvoinnin käsitteen piiriin kuuluu ympäristö ja sen merkitys yksilön hyvinvoinnille. Tärkeänä osana hyvinvointia on yksilön mahdollisuus olla osana luontoa sekä nauttia luonnon antimista. Luonnossa vietetty aika sekä erilaiset aktiviteetit tukevat yksilöiden hyvinvointia. (Allardt 1976, 45–49; Veenhoven 2007; Allardt 1988, 2–8; Kestilä ym. 2018, 121.)

Hyvinvoinnin ulottuvuuden voidaan kiteyttää Allardtin (1976) määrittämiin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin: *having*, *loving* ja *being* -termeihin. Olen yhdistänyt näihin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin Ruut Veenhovenin (2007) käsityksiä hyvinvoinnista sekä Maslowin (1943) jaottelua hyvinvoinnista. Yhdistämällä näitä käsityksiä hyvinvoinnin ulottuvuuksista saadaan aikaan hyvinvoinnin laaja-alainen viitekehys. Tämä mahdollistaa myös tutkimustulosten tarkastelun laajemmassa mittakaavassa. Olen päätenyt käyttämään hyvinvoinnin ulottuvuuksien kuvailussa Allardtin (1976) termejä *having*, *loving* ja *being* niiden selkeyden vuoksi.

Näihin Allardtin (1976) ulottuvuuksiin kytkeytyy hyvinvoinnin alalajeja, joihin on pureuduttu teoreettisessa viitekehyksessä. Ilman niiden määrittelyä ja huomioimista ei voida tarkastella hyvinvointia laajassa viitekehyksessä. Hyvinvoinnin ulottuvuudet yhdistävät hyvinvoinnin resurssipohjaisuuden sekä tarpeiden tyydyttämisen palapeliksi, mitä useimmat yksilöt pyrkivät elämänsä aikana kokoamaan. Hyvinvoinnin muodostamisen monitasoisuus on tärkeä ymmärtää, mikäli halutaan ymmärtää ja ottaa huomioon yksiköiden omia näkemyksiä hyvinvoinnin muodostumisesta.

Hyvinvoinnin eri ulottuvuuksia ja niiden muodostamien hyvinvointiarvojen tutkiminen on tärkeää. Näitä asioista tarkastelemalla voidaan muodostaa syy-seurasuhteita, joiden avulla havaitaan eri ulottuvuuksien kytkeytyvän toisiinsa. Hyvinvoinnin ulottuvuudet tukevat toinen toisiaan ja mahdollistavat eri ulottuvuuksien toteutumisen. Kun yhdessä ulottuvuudessa on haasteita, se heikentää myös muiden hyvinvoinnin ulottuvuuksien toteutumista. (Allardt 1976.)

Päädyin muodostamaan alla olevan kuvion helpottamaan tulkintaa hyvinvoinnin teorioista, joita olen esitellyt teoreettisessa viitekehyksessä (ks. kuvio 1). Kuvio mukailee myös pohjoismaiselle hyvinvointitutkimukselle tyypillistä jaottelua hyvinvoinnista.

Kuvio 1. Hyvinvointiteorian osa-alueet

3.4 HYVINVOINNIN VAJEET JA HUONO-OSAISUUS

Hyvinvointi on asia, jota useimmat ihmiset tavoittelevat ja haluavat. Hyvinvointia tavoitellaan rakentamalla hyvää elämää. Kuitenkaan kaikilla ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia

sia hyvän elämän rakennuspalikoiden käyttämiseen ja tätä kautta kokemukseen riittävästä hyvinvoinnista. Hyvinvointiyhteiskuntaan on muodostunut huono-osaisuuden notkelmia, missä hyvinvoinnin vajeet kasautuvat ja ketjuuntuvat huono-osaisuuden moninaisissa muodoissa. Huono-osaisuutta, syrjäytymistä ja köyhyyttä saatetaan tarkastella eri tutkimuksissa rinnakkaiskäsitteinä. Näiden termien yhteinen tarkastelu auttaa valottamaan hyvinvointivajeiden monitasoisuutta. (Kainulainen & Saari 2013, 23; Niemelä & Saari 2013, 7; Heikkilä 1992.)

Tässä tutkimuksessa on aiemmin pyritty nostamaan esille hyvinvoinnin monitasoisuus ja sen muodostuminen hyvinvoinnin ulottuvuuksista. Hyvinvointi vajeita syntyy, kun hyvinvoinnin ulottuvuudessa tapahtuu jonkin notkahdus, mikä heikentää sen osa-alueen ns. toimivuutta. Allardt (1988) nostaakin esille, että mikäli hyvinvoinnin tarpeiden tyydyttämisessä, jonkin osa-alue horjuu tai on vaikeasti täytettävissä, se saattaa horjuttaa/heikentää myös hyvinvoinnin muodostumiseen vaikuttavia muita osa-alueita. Tällainen tilanne saattaa muodostua, mikäli yksilön perustarpeiden (ravinto, asuminen, vesi) tyydyttämisessä ilmenee haasteita. Tällä osa-alueella ilmenevät haasteet saattavat heijastua heikentävästi esimerkiksi ihmissuhteisiin ja muihin yhteisyyssuhteisiin.

Niemelä & Saari (2013, 12) nostavat esille huono-osaisuuden kaksijakoisen tarkastelukulman. Huono-osaisuutta voidaan määritellä ulkoisista ja sisäisistä kriteereistä käsin. Ulkoiset kriteerit määrittelee yhteiskunta ja siinä toimivat viranomaiset. Ulkoiset kriteerit perustuvat yhteiskunnan intressiin luokitella ihmisiä sekä muutoksen systemaattinen seuranta. Sisäisiin kriteereihin kuuluu taas yksilön oma määritelmä identiteetistään ja käsitykseen siitä, luokitteleeke itse itsenä huono-osaisiin. Merkittävää onkin, miten yksilö näkee oman elämäntilanteensa suhteessa muihin ihmisiin sekä ryhmiin.

Aiemmissä tutkimuksissa on nostettu esille huono-osaisuuden kriteerien ja erilaisten sosioekonomisten tekijöiden yhteen nivoutuminen. Aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että huono-osaisuuteen on yhteydessä ikä, sukupuoli, työmarkkina-asema, tulo- ja koulutustaso sekä terveydentila. Monesti huono-osaisuuteen vaikuttavat myös tekijät ja tapahtumat elämänkaaren aikana, joihin yksilö ei ole pystynyt vaikuttamaan. (Kainulainen & Saari 2013, 23-24; Saari, Eskelinen & Björklund 2020.)

Hyvinvoinnin ulottuvuuksista elinolo pitää sisällään esim. työnteon. Se osaltaan määrittelee yksilön identiteettiä ja asemaa yhteiskunnassa. Se tavallaan antaa yksilölle sen statuksen, minkä avulla voi sanoa käyvänsä töissä. Suomalainen yhteiskunta on hyvin työorientoitunut ja työkeskeinen. Tästä syystä työssä käynti sisältää myös erityisiä merkityksiä yksilölle. Se myös sitoo yksilön osaksi yhteisöä ja yhteiskuntaa. Elämässä kuitenkin tapahtuu toisinaan sellaisia asioista, että saattaa joutua työttömäksi. Toisinaan työttömyys saattaa pitkittyä. Erityisesti pitkittyneet työttömyysjaksot heikentävät yksilöiden elintasoja ja sitä kautta kokonaisvaltiasta hyvinvointia. Heikentynyt elintaso saattaa näyttäytyä köyhyytenä ja heijastua myös muihin hyvinvoinnin osa-alueisiin. (Karvonen ym. 2018, 46.)

Hyvinvoinnin vajeet saattavat näyttäytyä myös heikentyneenä terveytenä. Terveys on yksi hyvinvoinnin ulottuvuuden eli elintason osa, joka on monesti isoin ja näkyvin osa hyvinvointia. Terveys, on sitten kyse fyysisestä tai psyykkisestä terveydestä, määrittää usein yksilön arkea ja toimintakykyä hyvin voimakkaasti, mm. mielenterveysongelmat ovat yksiä merkittävimpiä aikuisväestön terveysongelmia kansantautien ohella. Mikäli yksilön terveys heikkenee, se saattaa olla yksi näkyvimpiä hyvinvoinnin vajeita. Terveydelliset haasteet ja huolet saattavat määrittää yksilön arkea ja selviytymistä jokapäiväisistä toimista. Siksi monelle on erityisen tärkeää olla terve ja kokea itsensä riittävän terveeksi, jotta pystyy toimimaan ja vaikuttamaan haluamallaan tavalla. (Karvonen ym. 2018.)

Vaikka tässä tutkimuksessa ei tutkita hyvinvoinnin vajeita ja huono-osaisuutta, on teeman esille nostaminen perusteltua. Näin lukija voi ymmärtää hyvinvoinnin monitasoisuuden ja merkityksen yksilölle. On myös tärkeä pyrkiä hahmottamaan hyvinvointia heikentäviä tekijöitä ja sosiaalityön roolia hyvinvointivajeiden ennaltaehkäisyssä ja purkamisessa.

3.4.1 Syrjäytyminen hyvinvoinnin vajeena

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä on tärkeä nostaa esille syrjäytymisen/syrjään jäämisen tematiikka. Tämä on tärkeää, sillä usein syrjäytyminen ja syrjäytymisvaarassa oleminen mielletään osaksi hyvinvointia heikentäviä tekijöitä. Erityisesti ollaan huolissaan nuorten syrjäytymisestä. Huoli nuorten syrjäytymisestä on hallinnut julkista keskustelua jo pitkään. (Aaltonen & Kivijärvi 2018, 14). Erityisesti nuorten kohdalla varhaisessa vaiheessa tapahtuva syrjäytyminen saattaa vaikuttaa merkittävästi tulevaisuuden eri osa-alueisiin, kuten opiskeluun ja työllistymiseen sekä yhteiskuntaan kiinnittymiseen.

Syrjäytyminen on analyyttisesti tarkasteltuna monitasoinen käsite, joka on samalla riippuvainen siitä, kenen näkökulmasta sitä tarkastellaan ja missä kontekstissa. Syrjäytymiseen liittyy niin sanottuja ”sukulaisilmiöitä”, jotka auttavat syrjäytymisen monitasoisuuden käsittelyä ja kokonaiskuvan muodostamista. Hyvinvoinnin kontekstissa sukulaisilmiöitä ovat köyhyys ja huono-osaisuus. Nämä antavat pohjaa syrjäytymisen analyyttiselle tarkastelemiselle. Tähän tematiikkaan kytkeytyy myös elämänhallinnalliseen ja terveyteen liittyvät haasteet sekä syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta ja osattomuudesta. (Raunio 2006, 24–25; Kestilä & Karvonen 2014, 162.)

Syrjäytymisestä puhuttaessa on keskeistä ottaa huomioon, mistä näkökulmasta tai kontekstista syrjäytymistä tarkastellaan. Usein tutkimuksissa ja julkaisuissa painottuu yhteiskunnan määritelmä ja kanta syrjäytymiseen. Tästä näkökulmasta katsottuna syrjäytymisellä tarkoitetaan yhteiskunnan valtavirrasta syrjäytymistä. Siihen liitetään kuuluvaksi usein sosiaalinen syrjäytyminen, millä tarkoitetaan yksilön ja yhteiskunnan välisen vuorovaikutuksen heikkenemistä. Syrjäytyminen kytkeytyy usein työelämästä ulkopuolelle jäämiseen. Yhteiskunnallinen näkökulma saattaa jättää yksilön näkökulman ja äänen huomioimatta. Keskeistä on ottaa huomioon, että yksilö ei välttämättä koe olevansa syrjäytynyt, vaikka täyttäisikin yhteiskunnan määrittelemät meriitit syrjäytyneestä ihmisestä. Tästä syystä käsite syrjäytynyt saattaa olla hyvinkin leimaava, sillä joillekin nuorille saattaa olla tietoinen valinta jättäytyä koulutuksen ja työn ulkopuolelle. (Raunio 2006; Kestilä & Karvonen 2014, 162.)

Syrjäytymistä voidaan tarkastella myös kasautuneena huono-osaisuuden prosessina, johon kytkeytyy kulttuurisia, terveydellisiä, sosiaalisia ja taloudellisia tekijöitä. Tällaista prosessia voi tapahtua elämän eri vaiheiden aikana. Siksi on tärkeää ottaa huomioon myös yksilön aikaisempien elämänvaiheiden merkitys, etenkin sellaiset tekijät, mitkä ovat tukeneet selviytymistä ja toisaalta myös ne tekijät, mitkä ovat lisänneet syrjäytymisen riskitekijöitä. (Kestilä & Karvonen 2014, 162.)

Syrjäytymisendiskurssi kytkee nuoret yhteen syrjäytymiskäsitteen kanssa osittain hyvinkin huolettomalla tavalla. Syrjäytymiseen liittyvä keskustelu on yksi keskeisimmin käytettyjä nuoriin kohdistuvassa yhteiskuntapolitiikassa. Kyseisen termin käyttöön liittyy usein käsitys ”laiskoista nuorista”, jotka eivät halua hakea töitä. (Helne & Hirvilampi, 2021, 9-11.) Keskeisesti tulisi ottaa huomioon yksilön oma käsitys siitä, kokeeko hän olevansa syrjäytynyt tai jäänyt yhteiskunnan ulkopuolelle. Syrjäytymiskäsitteen käyttäminen ja sen kohdistaminen erityisesti nuoriin saattaa olla hyvin leimaavaa ja osittain jopa loukkaavaa sellaista ihmistä kohtaan, joka ei koe kuuluvansa tällaiseen muottiin, mihin häntä ollaan laittamassa.

Karvonen & Kestilä (2014) tutkivat nuorten aikuisten syrjäytymisvaaraan liittyvää huono-osaisuutta. He nostavat tutkimustuloksissa esille erityisesti, että syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ovat huono-osaisempia useilla hyvinvoinnin osa-alueilla. Erityisesti hyvinvoinnin vajeet kytkeytyvät työllisyyteen, toimeentuloon ja terveydentilaan. Tämä paikantuu erityisesti kouluttamattomien nuorten keskuuteen vertailtaessa koulutettujen nuorten hyvinvointia.

Syrjäytymistä voidaan pitää yhtenä merkittävänä hyvinvointia heikentävänä tekijänä. Syrjäytymis-tematiikan kytkeminen hyvinvointitutkimukseen on perusteltua myös siksi, että sosiaalityön keskeinen tehtävä on edistää yksilöiden hyvinvointia sekä purkaa hyvinvoinnin ongelmia ja ehkäistä syrjäytymistä. Syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi osa ammatillisen sosiaalityön toimintakenttää yhteiskunnassa. Sosiaalityö toimii valtavirran ja sen ulkopuolelle jääneiden rajapinnalla, pyrkimyksenään edistää yksilöiden ja perheiden hyvinvointia. (Raunio 2006.) Raunio (2006) mukaan, kuten myös Talentian (2017) eettisten ohjeistusten mukaisesti, sosiaalityön tehtävänä on syrjäytymisen ehkäiseminen ja poistaminen yhteiskunnallista osallisuutta vahvistamalla.

3.5 Aiempiä tutkimuksia työttömien hyvinvoinnista

Useat työttömien hyvinvointiin kohdistuneet tutkimukset osoittavat, että työttömien hyvinvointi on keskimääräisesti heikentynyt verrattaessa työssäkäyvien hyvinvointiin. Työttömyyden ei sinänsä katsoa aiheuttavan erityisesti esimerkiksi jotakin tiettyä sairautta, vaan sen heikentävä vaikutus hyvinvointiin näyttäytyy laajasti. Työttömillä ilmenee keskimääräistä enemmän myös pitkittyneitä hyvinvoinnin vajeita ja heikentyneitä hyvinvoinnin osa-alueita. Pitkittynyt ja toistuva työttömyys alentaa merkittävästi työkykyä ja lisää kuolleisuutta. Tämä näyttäytyy vakavimmillaan suurina kuolleisuuseroina työssäkäyvien ja työttömien välillä. (Heponiemi, Wahlström, Elovainio, Sinervo, Aalto ja Keskimäki 2008, 12-16; THL 2019.)

Työttömien fyysinen ja psyykinen hyvinvointi on heikentynyt, kun verrataan työssäkäyvien hyvinvointiin. Työttömien hyvinvointiin liittyy usein erilaisia mielenterveyden haasteita sekä pitkäaikaissairauksia. Työttömillä on kohonnut riski sairastua erilaisiin mielenterveyden ongelmiin. Pitkittynyt työttömyys aiheuttaa psyykkistä kuormitusta, kuten stressiä ja ahdistuneisuutta, mihin kytkeytyy usein huoli taloudellisesta tilanteesta. Heikentyneeseen psyykkiseen vointiin saattaa kytkeytyä heikentynyt itsetunto ja arvottomuuden kokemukset. Heikentynyt terveys ja kohonnut riski sairastua mielenterveysongelmiin saattaa johtaa kohonneeseen työttömyysriskiin. Eli työttömyys heikentää terveyttä, mutta on myös mahdollista, että heikentyneen terveyden vuoksi jäädyään helpommin työttömäksi. (Heponiemi ym. 2008, 12-16; THL 2019.)

Taloudelliset vaikeudet toimivat yhtenä merkittävänä linkkinä työttömyyden ja heikentyneen hyvinvoinnin välillä. Heikko taloudellinen tilanne aiheuttaa merkittävää psyykkistä kuormittavuutta ja ahdistuneisuutta. Heikko taloudellinen tilanne saattaa heikentää mahdollisuuksia maksaa laskuja, hankkia sopivaa ravintoa, heikentää asumiseen liittyviä seikkoja sekä johtaa sosiaalisen elämän kaventumiseen. (Heponiemi ym. 2008, 26-17.)

Yhtenä herkimpänä ryhmänä työttömyyden hyvinvointi ja terveysvaikutuksille ovat juuri koulun tai opiskelun lopettaneet nuoret. Tutkimuksissa nuorten työttömyys näyttäytyy aikuisten työttömyyttä yleisempänä. Erityisesti kouluttautumattomien nuorten asema saattaa olla heikentynyt monilla eri elämän osa-alueilla. Kouluttautumattomien

nuorten huono-osaisuus ja hyvinvoinnin vajeet ovat kasautuneita ja monisyisiä sekä ilmenevät useille eri elämän osa-alueilla. Kouluttautumattomien nuorten keskuudessa esiintyy myös terveydellistä ja taloudellista sekä sosiaalista huono-osaisuutta. Taloudellinen huono-osaisuus kulminoituu pitkittyneisiin työttömyysjaksoihin sekä tulojen vähäisyyteen. Myös terveydellisissä seikoissa ilmenee huono-osaisuutta, sekä runsasta stressiä, mikä heikentää kokemusta omasta hyvinvoinnista. Sosiaalinen huono-osaisuus näyttäytyy yksinäisyytenä ja tyytymättömyytenä sosiaalisiin suhteisiin. (Karvonen & Kestilä 2014, 167-168.)

Nuorena tapahtuvilla työttömyyskokemuksilla saattaa olla pitkäaikaisia vaikutuksia elämäntapoihin, terveyteen ja asenteisiin. Työttömyys saattaa häiritä nuorten psykososiaalista kehitystä ja aiheuttaa laajaa sosiaalista syrjäytymistä. (Heponiemi ym. 2008, 20.) Työttömien nuorten hyvinvointia tarkastellaan usein syrjäytymiseen liittyvissä tutkimuksissa ja selonteoissa. Karvonen & Kestilä (2014) ovat tutkineet syrjäytymisvaarassa olevien nuorten huono-osaisuutta. Huono-osaisuus näyttää kasautuvan eniten sellaisille nuorille, jotka ovat vaarassa syrjäytyä. Nuorten kohdalla monimuotoistunut ja kasaantunut huono-osaisuus saattaa johtaa kasaantuviin elämäntapojen ongelmiin. Koulutuksen puute tai vähäisyys on havaittu yhdeksi merkittäväksi huono-osaisuuden ja syrjäytymisen riskitekijäksi. Tämä näyttäytyy heikkona työmarkkina-asemana ja saattaa heijastella heikentynyttä fyysistä ja psyykkistä terveyttä. Tämä puolestaan saattaa johtaa haasteisiin muilla elämäntapojen osa-alueilla.

Nuorten hyvinvoinnista on saatavilla vähemmän tuoretta ja säännöllisesti kerättyä tietoa. Koulujen ja oppilaitosten kouluterveyskyselyt valottavat nuorten hyvinvointia, terveyttä sekä palveluiden käyttöä. Kyselyt painottuvat pääsääntöisesti yläkoululaisiin ja toisen asteen opiskelijoihin. Täysi-ikäisiin nuoriin tai nuoriin aikuisiin kohdentuvat hyvinvointitutkimukset on sisällytetty osaksi laajempaa hyvinvointitutkimusta, mikä koskettaa koko aikuisväestöä. Tällaisia tutkimuksia ovat esimerkiksi Suomalaisten hyvinvointi ja palvelut (Hypa) sekä Aikuisten terveys, hyvinvointi ja palvelututkimus (Finso-te). (Karvonen, Kestilä & Kauppinen 2018.) Hyvinvointitutkimus painottuu vahvasti alaikäisten hyvinvoinnin tarkasteluun. Nuorten aikuisten hyvinvointitutkimuksia löytyi verrattain vähän. Etenkin sellaisia hyvinvoinnin tutkimuksia, jotka sopisivat samaan ikähaarukkaan oman tutkimukseni kohderyhmän kanssa. (Karvonen & Kestilä 2014).

4 TUTKIMUSASETELMA

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tutkia työttömien nuorten antamia merkityksiä hyvinvoinnille. Tavoitteena on tehdä näkyväksi sekä nostaa esille, millaisena hyvinvointi näyttäytyy työttömien nuorten elämässä, millaisista asioista hyvinvointi koostuu. Tutkimuksessa olen kiinnostunut tarkastelemaan nuorten käsityksiä hyvinvointia tukevista sekä heikentävistä tekijöistä. Tutkimuksessa pyritään laajaan hyvinvoinnin ja sen ulottuvuuksien tarkasteluun. Tutkimusta voidaan pitää hyvinvointitutkimuksena, mikä kohdistuu erityisesti nuorten hyvinvointiin. Nuoret kohtaavat erityistä yhteiskunnallista kiinnostusta. On tärkeä tuntea nuorten hyvinvoinnin tekijöitä, jotta heille kyetään kohdentamaan oikeanlaisia palveluja ja tukitoimia. Hyvinvointia tutkimalla voidaan pyrkiä myös saamaan sellaista tietoa, minkä avulla palveluja voidaan kehittää. (Karvonen & Kestilä 2014, 162; Karvonen ym. 2018.)

Hyvinvoinnin tutkiminen on tärkeää, sillä se vaikuttaa merkittäväksi yksilön elämään ja toimintakykyyn. Hyvinvointi vaikuttaa yksilöön kokonaisvaltaisella tasolla ja etenkin hyvinvoinnin haasteet ja heikkeneminen saattavat kaventaa yksilön toimintamahdollisuuksia ja selviytymistä. Hyvinvointia tutkimalla voidaan pyrkiä parantamaan hyvinvoinnin edellytyksiä sekä ehkäisemään hyvinvointivajeista syntyvää huono-osaisuutta ja pahoinvointia.

Hyvinvointitutkimus on aiheena ajankohtainen. Esimerkiksi Suomen sosiaali- ja terveyspolitiikan keskeisenä tavoitteena on väestöryhmien terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen. (Hannikainen-Ingman 2010, 14). Myös maailmanlaajuisen COVID-19 viruksen aiheuttamat mullistukset pakottavat tarkastelemaan hyvinvointia ja sen kokonaisvaltaisuutta. Viruksen mukanaan tuoman pandemian kaikkia ja osittain jopa kauaskantoisia vaikutuksia ei vielä tunneta täysin. Selvää kuitenkin on, että pandemia on vaikuttanut ja vaikuttaa edelleen yksilöiden hyvinvointiin. Pandemialla saattaa olla pitkäaikaisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin hyvinvoinnin eri osa-alueilla. Vaikka tutkimuksessa ei tarkastella pandemian vaikutusta ihmisten hyvinvointiin, on tärkeä tarkastella, mistä hyvinvointi muodostuu, jotta voi ymmärtää myös poikkeuksellisten asioiden, kuten pandemian, vaikutuksen hyvinvointiin.

Tutkimuksen aihe on merkittävä sosiaalityön näkökulmasta, sillä sosiaalityötä pidetään yhdenlaisena hyvinvointityönä, jonka tarkoituksena on laaja-alaisen hyvinvoinnin sekä osallisuuden edistäminen. Erilaiset hyvinvoinnin vajeet nousevat usein erille sosiaalityössä tehtävässä asiakastyössä. Hyvinvoinnin vajeiden paikkaaminen ja hyvinvointiin kytkeytyvien osa-alueiden kartoittaminen saattaa tosinaan muodostua asiakastyön tavoitteeksi. Hyvinvoinnin vajeet saattavat toisinaan muodostua asiakastyötä hallitsevaksi elementiksi ja ohjata näin merkittävästi tavoitteiden asettamisesta ja kokonaisvaltaista työskentelyä. Myös sosiaalialan ammattieettiset ohjeet ottavat kantaa siihen, että sosiaalityön tehtävä on edistää yksilöiden mahdollisuuksia hyvään elämään. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021, Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet 2017.)

Tutkimuksen kohderyhmä, eli nuoret, kytkeytyvät sosiaalityön kontekstiin omana erityisenä ryhmänään. Nuoret saattavat elämänsä aikana käyttää erilaisia sosiaalipalveluja. Erityisesti tälle ikähaarukalle voidaan tarjota sosiaalipalveluja kuntien aikuissosiaalityössä. Aikuissosiaalityö on työikäisille suunnattua sosiaalihuoltoa ja sen järjestämisessä on kuntakohtaisia eroja. Kunnissa otetaan huomioon eri tavoin nuorien ja aikuisten ikäjakaumat palveluita tarjotessa. Esimerkiksi Raisiossa ja Kaarinassa aikuissosiaalityössä on oma sosiaalityöntekijä 18-25-vuotiaille nuorille asiakkaille. (Kaarinan- ja Raision kaupungin www-sivut., Pro Sos- esite 2017–2019.)

Sosiaalityön kentällä on tärkeä tiedostaa nuorten antamia merkityksiä hyvinvoinnille. Kiinnittämällä huomiota hyvinvoinnin osa-alueisiin, voidaan pyrkiä lisäämään nuorten voimavaroja sosiaalityön keinoin. Lisääntyneiden voimavarojen ja vahvemman hyvinvoinnin seurauksena nuoren on mahdollista rakentaa itselleen mielekästä elämää sekä kiinnittyä mahdollisesti myös työelämään. Tunnistamalla erilaisia hyvinvoinnin osa-alueita sosiaalityössä voidaan pyrkiä kartoittamaan erilaisia keinoja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Tutkimus on kiinnostava siksi, että se valottaa keskeisesti nuorten ja mahdollisesti asiakkaana olevien nuorten omia käsityksiä hyvinvoinnista ja niistä asioista, mistä hyvinvointi koostuu. Hyvinvoinnin eri tekijöiden tunnistaminen ja nimeäminen voi auttaa nuorta itseään löytämään elämästään asioita, mitä haluaa enemmän tai mitä haluaa parantaa lisätäkseen omaa hyvinvointiaan ja sitä kautta voida myös paremmin.

Hyvinvoinnin merkitystä yksilön elämässä voidaan vain korostaa. Hyvinvointi ja sen vajeet saattavat hallita merkittävästi yksilön elämää. Hyvinvointi on laaja ja hallitseva asia, jota saattaa toisinaan olla haastava määritellä yksiselitteisesti. Tästä syystä tutkimuksen teoriaosuudessa pyritään nostamaan esille laajasti ja kattavasti hyvinvoinnin käsitteen sisältämiä teemoja ja kannanottoja. Hyvinvoinnin käsitteen laaja-alainen tarkasteleminen auttaa hahmottamaan käsitteen moninaisuuden. Käsitteen moninaisuuden esille tuominen auttaa myös ymmärtämään sen, että se saattaa merkitä yksilöille erilaisia asioita. Suomalaiselle sekä pohjoismaisille hyvinvointitutkimuksille on tyypillistä tarkastella hyvinvointia tiettyjen hyvinvoinnin osa-alueiden kautta esimerkiksi terveyden kautta. Tässä tutkimuksessa pyritään tarkastelemaan hyvinvoinnin kaikkia ulottuvuuksia, jotta saadaan kattava kuva työttömien nuorten hyvinvoinnista. (Kestilä ym. 2018; Sen 1993.)

4.1 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan erityisesti hyvinvointia työttömien nuorten näkökulmasta. Tutkimus kohdistuu valmiiseen haastatteluaineistoon, jossa on kartoitettu hyvinvoinnin lisäksi työttömien nuorten näkemyksiä työstä ja toimeentulosta. Hyvinvointi rajautui tutkimuksen kohteeksi sen merkittävyyden takia. Hyvinvointi on yksi merkittävimpiä osa-alueita ihmisen elämässä, se vaikuttaa keskeisesti ihmisen arkeen ja erityisesti tarve korjata mahdollisia hyvinvoinnin vajeita ohjaa yksilön toimintaa merkittävästi.

Tutkittavan aineistosta hyvinvoinnin rajautumiseen vaikutti oma kiinnostukseni aihetta kohtaan sekä aineiston koko. Kyseessä on melko laaja laadullinen haastatteluaineisto, joka koostuu useista eri osa-alueista. Keskittyminen yhteen teemaan mahdollistaa siihen kattavamman perehtymisen sekä aidosti nuorten äänten esiin nostamisen erityisesti hyvinvoinnin näkökulmasta.

Tutkimuskysymysten muotoiluun on vaikuttanut aikaisemmat tutkimukset hyvinvoinnista ja sen erilaisista ulottuvuuksista. Tutkimuskysymysten muodostumiseen on vaikut-

tanut myös hyvinvointitutkimuksen linjaus, jonka mukaan hyvinvointia ei voida tarkastella vain yhden mittarin kautta, vaan tulee pyrkiä hyvinvoinnin lähestymiseen useamman ulottuvuuden kautta ja sen eri komponenttien yhtäaikaiseen tarkasteluun. (Kestilä ym. 2018.) Tästä syystä tutkimuskysymykset on muodostettu väljiksi ja näin mahdollisesti myös aineiston laaja haarukointi. Pyrin löytämään nuorten haastatteluista erilaisia *hyvinvoinnin ulottuvuuksia*, ja sitä, mitä ne merkitsevät nuorille sekä miten ne näyttäytyvät nuorten arjessa. Tutkimuskysymykset ovat muotoutuneet seuraavalaisesti:

1. *Millaisia merkityksiä työttömät nuoret antavat hyvinvoinnille?*
2. *Millaisista asioista työttömien nuorten hyvinvointi muodostuu ja millaisia hyvinvoinnin ulottuvuuksia työttömien nuorten haastatteluissa ilmenee?*

4.2 AINEISTO

Tutkimuksen aineistona käytetään haastatteluaineistoa Työttömien nuorten näkemyksiä työstä, toimeentulosta ja hyvinvoinnista 2016. Aineisto on kerännyt Tuuli Hirvi-Lammi Jyväskylän Yliopistosta/Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksesta yhdessä Marianne Väyrysen kanssa Jyväskylän yliopistosta. Kyseinen aineisto on osa Suomen akatemian rahoittamaa ”Sosiaalityön ja toimeentulojärjestelmien kontribuutio yhteiskuntien ekososiaaliseen siirtymään” (ECOSOS)- tutkimushanketta 2015 – 2019. (Tietoarkisto 2021.)

Aineisto on laadultaan kvalitatiivinen poikkileikkausaineisto. Se koostuu 20-29-vuotiaiden työttömien tai työvoimapolitiisiin toimenpiteisiin osallistuneiden nuorten kuudesta ryhmähaastattelusta. Tutkimusjoukon voidaan katsoa koostuvan sellaisista nuorista, jotka ovat matkalla nuoruudesta aikuisuuteen. Haastattelut on toteutettu 12.10.-23.11.2016 välisenä aikana. (Tietoarkisto 2021.) Olen rajannut tutkimuksen koskemaan hyvinvoinnin tematiikkaa.

Haastattelut on alueellisesti kerätty Helsingin, Tampereen, Porvoon, Kokkolan ja Jyväskylän alueilta. Nuoret on tavoitettu haastatteluja varten kuudesta eri työllistämistä edistävän projektin tai työpajatoiminnan työntekijöiden kautta. Työpajat, työelämäval-

mennukset ja kuntouttavat työtoiminnot liittyivät keskeisesti luontoon ja ympäristöön. (Tietoarkisto 2021.)

Haastattelut on toteutettu kasvokkain tapahtuvina ryhmähaastatteluina, joiden tukena on käytetty ennakkoon suunniteltua haastattelun teemarunkoa. Haastattelun lisäksi on käytetty myös strukturoitua lomaketta, jonka jokainen haastateltava täytti itsenäisesti. Haastatteluissa käsitellään toimeentuloa, hyvinvointia, työntekoa, elämäntapojen ja työn ekologista kestävyyttä sekä työtekoa ylipäätään. (Tietoarkisto 2021.)

4.3 ANALYYSI JA TUTKIMUSMENETELMÄ

Tässä kappaleessa kuvailen aineiston analysoinnissa käytetyn menetelmän ja kuvailen analyysin vaiheita. Tämä tutkimus on laadullinen tutkimus, jossa kyseessä on empiirinen haastatteluaineisto. Siinä olennaista ei ole tutkittavan aineistonmäärä, koska laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoitus pyrkiä tilastollisiin yleistyksiin. Laadullisen tutkimuksen päätavoitteena on voi olla esimerkiksi tutkittavan kohteen tai ilmiön kuvaileminen, teoreettisesti mielekkään tulkinnan luominen tutkittavasta kohteesta tai tietynlaisen toiminnan ymmärtäminen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 98–99.)

Sisällönanalyysi sopii monenlaiseen tutkimukseen sekä aineistoon kuten kirjoitettujen aineistojen analyysiin. Sisällönanalyysia käytetään siihen, että sen avulla voidaan analysoida aineistoa systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumenteiksi voidaan katsoa haastattelut, kirjat, artikkelit, kirjeet yms. Tätä menetelmään voidaan käyttää hyvin strukturoimattomankin aineiston analysointiin ja saada tutkittavasta ilmiöstä tietoa tiivistetyssä muodossa. Keskeistä on myös kiinnittää huomiota siihen, että ei vain luettele saamiaan havaintoja vaan pyrkii rakentamaan saaduista havainnoista mielekkäitä kokonaisuuksia. (Alasuutari 2011; Tuomi & Sarajärvi 2002, 103–117.)

Tutkimusta voidaan pitää fenomenologista metodia sekä hermeneuttista metodia rajapintaa viistävä tutkimuksena. Tutkimuksen kohteena on ihminen ja tämän kokemusmaailma. Keskeisiksi käsitteiksi muodostuvat kokemukset ja merkityksellisyys sekä näiden käsitteiden ymmärtäminen ja tulkinta. Tutkimuksen kannalta oleelliseksi muodostuukin ymmärtää inhimillisen kokemuksen merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 39-41.) Tämän tutkimuksen voidaan katsoa viistävän fenomenologis-hermeneuttista

tutkimusta, sillä tutkimuksessa pyritään ymmärtämään nuorten kokemusmaailman kautta antamia merkityksiä hyvinvoinnille. Tulkinta muodostuu aineistosta tehtävän teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Tutkimuksen aineiston analysoinnissa on käytetty teorialähtöistä sisällönanalyysia. Aineiston analysoinnissa hyödynnetään tällöin aikaisempaan teoriaan ja tutkimustiedon pohjalta muodostettua käsitejärjestelmää. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 39-41.) Tässä tutkimuksessa on käytetty Allardtin (1976) hyvinvointiteorian kolmea pääulottuvuutta analyysirungon yläluokkien muodostamisessa. Näin aineistosta tehdään havaintoja ja muodostetaan tutkimustulokset käsitejärjestelmän avulla teoreettista viitekehystä hyödyntämällä. Eli aineistoa luokitellaan hyödyntäen valmista viitekehystä.

Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle käsite­run­gon muodostamisesta. Tarvittaessa analyysirunko voi olla myös väljä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 128.) Tämän jälkeen aineisto luetaan ja merkitään ne kohdat, jotka sisältyvät kiinnostuksen kohteeseen. Kerätyt havainnot kootaan yhteen ja muu tieto jää siten tutkimuksen ulkopuolelle. Saadut havainnot luokitellaan ja teemoitellaan sopiviksi kokonaisuuksiksi hyödyntäen luotua käsite­run­koa. Tästä muodostuu tutkimuksen tulokset. Sisällönanalyysia tehtäessä on tärkeää asettaa tutkimukselle tehtävä tai tutkimusongelma, minkä avulla pystyy rajaamaan tutkittavaa aineistoa ja osoittamaan, mistä juuri tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita. Tämä osoittaa tutkimuksen tarkoituksen. (Alasuutari 2011; Tuomi & Sarajärvi 2002, 104–105.) Olen päättänyt muodostamaan seuraavalaisen käsitetaulukon analysoinnin tueksi (ks. taulukko 1).

Taulukko 1: Käsite-runko. (Allardt 1976)

Hyvinvoinnin ulottuvuudet	Ulottuvuuden ominaisuudet
Having	Elintaso: resurssit ja perustarpeiden tyydyttäminen
Loving	Yhteisyyssuhteet: sosiaalisten suhteiden tarve ja tarve kuulua johonkin
Being	Doing: Itsensä toteuttaminen ja mielekäs tekeminen sekä luonnon merkitys hyvinvoinnille

Tämän tutkimuksen aineisto oli alun perin sähköisessä muodossa. Päädyin kuitenkin tulostamaan tutkimusaineiston helpottaakseni aineiston lukemista ja käsittelyä. Tuloksen jälkeen lähdin lukemaan aineistoa. Luin aineiston useaan kertaan huolellisesti pitäen mielessäni tutkimuskysymykset. Muodostettuani kokonaiskuvan luetusta aineistosta päädyin poistamaan tutkimuskysymysten kannalta epärelevantin tiedon. Analyysia varten aineistoa oli 82 sivua. Aineiston fonttina käytettiin Arial-fonttia, fontin koko 12 ja rivivälillä 1,0. Alleviivasin tekstistä tutkimuskysymysten mukaisia lauseita ja huomioita hyvinvoinnista eli pelkistin aineistoa sisällönanalyysia noudattaen.

Kun olin saanut alleviivattua saadut havainnot, päädyin mekaanisesti ryhmittelemään samankaltaisia tai samansisältöisiä lauseita ja kappaleita pinoihin. Nämä pinot muodostin taulukossa 2 esitettyjen luokkien mukaisesti. Käytännössä poimin aineistosta analyysirungon mukaisesti niitä ilmiöitä, joiden mukaan hyvinvointi muodostuu ja ryhmittelin ne. Käytin analyysia varten tekemäni käsite-rungon pääluokkia eli hyvinvoinnin ulottuvuuksia hyödynseni myös tutkimustulosten esittelyssä. Päädyin otsikoimaan tulokset hyvinvoinnin pääluokkia hyödyntäen sekä yhdistämällä otsikointiin tuloslukua kuvaan

tai avaavan lisä otsakkeen. Näin tutkimustulosten esittämisestä muodostuu selkeä kokonaisuus ja lukijan on mahdollisuus saada nopeasti käsitys tulevasta sisällöstä.

4.4 TUTKIMUKSEN EETTISYYS

Tutkimuksen eettisyys on kuin kaksiteräinen miekka. Tutkimuksen tulosten voidaan katsoa vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin ja toisaalta eettiset näkemykset vaikuttavat tutkijan tekemiin ratkaisuihin tutkimuksen suhteen. Eettiseen tutkimukseen liittyy keskeisesti pohdinnat siitä, millaista on hyvä tutkimus, miten tutkimusaiheet valitaan, millaisia keinoja tutkija saa käyttää ja millaisia tutkimustuloksia tutkija saa havitella. Kaikki nämä liittyvät tutkimuksen tekemisen eettiseen ulottuvuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 147–148.)

Hyvän tutkimuksen kriteereinä voidaan pitää eettisesti kestävästä tutkimuksesta. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija toimii kaikissa työskentelynsä vaiheissa eettisesti vastuullisesti ja oikeita toimintatapoja noudattaen. Siihen sisältyy keskeisesti myös tutkimuksen luotettavuus sekä laatu. Lukijan tulee voida luottaa siihen, että tutkimus on toteutettu luotettavasti ja on sisällöltään laadukas. Näihin tulee kiinnittää huomiota, sillä ei ole automaatio, että laadullinen tutkimus on aina laadukas. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 148–150.)

Hyvinvointi tutkimus on usein arvoperusteista tutkimusta, vaikka tarkoitus on pyrkiä teeman rationaaliseen tarkasteluun. Tutkimukseen ja kohteiden valintaan vaikuttaa tutkijan omat arvotukset ja painotukset. Myös poliittiset arvotukset saattavat ohjata tutkimuksen tekoa. Arvoperustaisuuden myötä esille nousee myös eettinen ulottuvuus. Tutkijan eettisten arvostusten avulla pyritään tarkastelemaan tutkittavaa kohdetta puolueetomasti ja systemaattisesti. Hyvinvointi-indikaattorit perustuvat eettisten arvostusten systemaattiseen luokitteluun ja järjestelyyn. (Saari 2011, 12–13.) Tiedostamalla omat arvotukseni ja painotukseni pystyn minimoimaan niiden vaikutukset tutkimuksen tekemiseen ja näin tekemään havaintoja mahdollisimman objektiivisesti. Pyrin tutkimukseni tarkastelemaan hyvinvoinnin teemoja aineistolähtöisesti hyödyntäen Allardtin hyvinvointiteorian luomaa viitekehystä. Kun havainnot nousevat suoraan aineistoista, saadaan kuuluviin haastateltavien omat äänet ja ulkopuoliset vaikutukset esim. poliittiset arvostukset jäävät vähäisiksi.

5 TULOKSET

Tässä luvussa käsittelen tutkimukseni tuloksia. Olen käyttänyt Erik Allardtin (1976) hyvinvointiteorian pääteemoja kuvaamaan myös tässä tutkimuksessa saatuja tuloksia. Näin tulosten esittäminen on yhdenmukaista sekä johtopäätösosiossa saatujen tulosten sekä hyvinvointiteorian keskusteluttaminen on mielekästä ja selkeää. Aluksi nostan esille nuorten muodostamia käsityksiä hyvinvoinnista yleisellä tasolla, jonka jälkeen siirryn tarkastelemaan hyvinvointia sen eri ulottuvuuksien kautta.

5.1 NUORTEN KÄSITYKSET HYVINVOINNIN MUODOSTUMISESTA

Nuorten näkemysten mukaan hyvinvointi on ihmisessä päälle päin näkyvää. Nuoret rakentavat käsitystä hyvinvoivasta ihmisestä vertailemalla hyvinvoivan ja huonosti voivan ihmisen eroja. Käytös ja ulkoinen olemus kertovat paljon hyvinvoivasta ihmisestä. Vastaavanlaisesti, mikäli ihminen voi huonosti myös se näkyy ulospäin. Hyvinvoiva ihminen on kiinnostunut itsensä lisäksi myös muista ihmisistä ja heidän hyvinvoinnistaan. Nuoret ajattelevat, että mikäli ihminen voi huonosti, on hänen käyttäytymisensä sisäänpäin kääntynyttä ja kiinnostus muihin ihmisiin vähäistä. Tämä saattaa näkyä myös käyttäytymisessä ja kohtaamisissa muiden ihmisten kanssa.

M2: ” Kyllä se yleensä näkyy aika hyvin päällepäin sen olemuksesta ja muutenkin siitä ulkonnäöstä ehkä jopa tai yleensäkin näin mun mielestä. ”

N3: ” Hyvinvoivat ihmiset yleensä on vähän kiinnostuneempia asioista muistakin kun itsestään kun sellaiset joilla on kauheesti terveysvaivoja tai muita huolia. ”

Nuorten mukaan hyvinvointiin kuuluu myös useita erilaisia asioita, joiden avulla ihminen voi ylläpitää ja parantaa hyvinvointiaan. Nuoret näkevät hyvinvoinnin muodostuvan perusasioista kuten ruuasta, vedestä, asumisesta ja riittävästä toimeentulosta. Riittäväällä toimeentulolla nuoret näkivät mahdollisuuden hankkia itselleen elämän kannalta välttämättömiä tarvikkeita kuten ruokaa, puhelimen, asunnon ja laskujen maksamisen.

Asunnon mielekkyys ja viihtyvyys katsottiin hyvinvointia tukeviksi tekijöiksi. Nuoret siis pitivät hyvinvoinnin kannalta tärkeänä, että perusasiat ovat kunnossa.

M3: "...ruokaa, vesi.

Semmonen perus niinku mitä sä tarvit niinku elämiseen."

M1: "...asunto silleen missä tuntee olonsa mukavaksi...

ja siellä on mukava asua."

Liikunta ja ylipäättään mahdollisuus harrastaa sekä terveellinen ravinto katsottiin olevan osana hyvinvointia. Toisaalta taloudellisten haasteiden katsottiin heikentävän mahdollisuutta harrastaa liikuntaa tai hankkia terveellistä ravintoa.

N1: "... et varmasti voisin paljon huonommin jos silleen just silleen ei ois kattoa päällä ja en sais ruokaa..."

N1: "... ajanvietettä siinä, jotain harrastuksia... Mä harrastaisin ratsastusta, mutta kun sekin on niin älyttömän kallista niin ei riitä rahat siihen."

Hyvinvointi näyttäytyy myös fyysisenä ja psyykkisenä terveytenä sekä toimintakyknä. Nuoret pitivät hyvinvoinnin kannalta tärkeänä, että voi hyvin. Psyykkiseen hyvinvointiin nuoret mielsivät kuuluvan hyvän itsetunnon, iloisuuden, elämänhalun ja jaksamisen. Nuoret nostivat esille, että sairastuminen (fyysisesti tai psyykkisesti) heikentää hyvinvointia. Psyykkistä vointia pidettiin jopa tärkeämpänä kuin fyysistä terveyttä. Hyvällä toimintakyvyllä nuoret viittaavat siihen, että on työkykyinen.

*N2: ”Mä kyl niin ku vaihtaisin ihan oikeesti mikä päivä vaan sen niin ku sen mun työn-
teon terveyteen, niin ku työttömyyteen ja terveyteen... että jos terveys menee niin se on
paljon pahempi kuin se raha...”*

5.2 ELINTASO (HAVING)

Having-ulottuvuus kuvastaa tarpeiden tyydytystä hyvinvoinnin perustana, joka pitää sisällään hyvinvoinnin resurssipohjaisuuden sekä elintason käsitteen. (Allardt 1976; Maslow 1943). Haastattelussa nuoria pyydettiin pohtimaan hyvinvointia elintason ja onnellisuuden käsitteiden kautta, seuraavan väittämän avulla: ”Mitä korkeampi elintaso on sitä, onnellisempi ihminen on.” Nuorten keskusteluissa pohdittiin, millaista on riittävä elintaso ja takaako riittävä tai korkea elintaso samalla myös onnellisuuden.

Keskusteluista esille nousee riittävän elintason määrittely. Elintaso koostuu niistä osatekijöistä, joita jokainen ihminen tarvitsee. (Allardt 1976, 40). Nuoret mieltävät rahan korkean elintason mahdollistajana. Riittävään elintasaan katsotaan kuuluvan se, että ihmisellä on mahdollisuus kustantaa itselleen asumisesta aiheutuvat kulut, hankkia ruokaa, ja ostaa tarvittaessa lääkkeitä. Nuoret nostavat esille sen, että riittävään elintasaan kuuluu, että rahat riittävät esimerkiksi kuukaudeksi elämiseen eikä tarvitse stressata loppukuusta rahojen riittävyttä. Kohtuullinen elintaso takaa perusturvallisuuden.

*N3: ”Katto pään päällä, ruokaa pöytään, odottamattomiin menoihin ja on hyvä, jos
sulla on rahaa viel loppukuussa.”*

Nuoret näkevät korkean elintason vaikutuksen onnellisuuteen suhteellisena. Tässä yhteydessä nuoret kytkvät korkean elintason riittävään rahamäärään tai tulonlähteisiin. Mikäli ihmisellä on riittävät tulot, on hänellä mahdollisuus korkeaan elintasaan. Väittäjä jakaa myös nuorten mielipiteitä. Osa nuorista on sitä mieltä, että korkea elintaso takaa onnellisuuden, kun osa nuorista on taas eri mieltä asiasta. (ks. Helne & Hirvilampi 2021.)

M2: ”... *kai raha tuo sitä turvaa tulevaisuuteen,
mutta ei se nyt onnellisuutta tuo, että.*”

N2: ” ... *jos mulla olisi ihan älyttömästi rahaa ni kylä mä varmaan murehtisin et miten
mä saan pidettyä tän raha määrän samana..*”

M1: ” *Kyllä mä sanoisin, että on aika paljon niinku onnellisempi,
jos on isompi elintaso.*”

Osa nuorista ajattelee, että tiettyyn pisteeseen asti korkea elintaso mahdollistaa asioista ja kun perustarpeet tulee tyydytettyä, syntyy onnellisuutta. Korkean elintason katsotaan luovan turvallisuuden tunnetta, mahdollisuuksia sekä vakautta elämään. Mutta nuoret näkevät asian myös niin, että kun korkea elintaso on saavutettu, saattaa se tuoda mukanaan erilaisia ongelmia ja haasteita, niin sanottuja lieveilmiöitä. Tällaiset haasteet saattavat olla esimerkiksi, miten korkean elintason saisi säilytettyä ja toisaalta ihminen saattaa etsiä korkeasta elintasosta huolimatta sellaisia kohtia elämästään mihin ei ole täysin tyytyväinen. Tällöin onnellisuus saattaa vähentyä. Nuoret nostavatkin esille, ettei raha takaa onnellisuutta, mutta se tekee elämästä helpompaa.

N2: ” ... *niin kyl se elintaso tiettyyn pisteeseen varmasti lisää onnellisuutta ja mahdollisuuksia siihen.*”

N4: ” *Että se kuitenkin vähentää stressiä se jos on sitä rahaa. Mutta ei se kuitenkaan automaattisesti onnelliseksi tee.*”

Nuoret puntaroivat onnellisuuden ja rahan välistä suhdetta. Kuten aikaisemmin on todettu nuoret nostavat esille korkean elintason ja rahan riittävyyden tarjoamat mahdolli-

suudet. Korkean elintason avulla on enemmän mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja elää sellaista elämää, minkä kokee itselleen mielekkääksi. Nuoret nostavat esille myös sen, että toisaalta sellaiset ihmiset kenellä on lähtökohtaisesti vähemmän rahaa käytettävissä, saattavat löytää onnellisuuden pienistä asioista ja mitä vähemmän rahaa on käytettävissä, sitä merkityksellisemmäksi se nousee onnellisuuden näkökulmasta. (Helne & Hirvilammi 2021, 208-2014.) Nuoret viittaavat siihen, että tiukassa taloudellisessa tilanteessa oppii hyödyntämään vähän varallisuuden tehokkaasti. Välttämättömien hankintojen jälkeen pyritään hankkimaan tai tekemään mahdollisuuksien mukaan sellaisia asioita, mitkä lisäävät onnellisuutta.

N3: ” Ei loputtomiin. Enemmänkin et jos ihmisellä on niin kun jonkinnäköinen toimeentulo niin silloin. Tai semmoinen siedettävä toimeentulo niin siihen asti se nostaa onnellisuutta. Mut sit kun se tietty taso on saavutettu niin ei enää sen jälkeen.”

Having-ulottuvuus sisältää myös hyvinvoinnin resurssipohjaisuuden. (ks. Allardt 1976.) Tämä nousee haastatteluissa esille hyvinvoinnin kytkeytymisen taloudelliseen kontekstiin ja sitä kautta taas elintasoon. Haastattelussa nuoret pohtivat taloudellisen tilanteen merkitystä hyvinvoinnille. Nuorille esitettiin väittämä: ”Talous on hyvinvoinnin kannalta tärkeää, koska kaikki riippuu siitä, onko rahaa.” Väittämän kautta nuoret rakensivat keskustelua ja hahmottelivat talouden ja hyvinvoinnin välistä suhdetta.

Nuoret ovat väittämän kanssa eri mieltä. He kuitenkin näkevät taloudellisten seikkojen vaikutukset eri elämän osa-alueisiin ja hyvinvointiin. Nuoret eivät ajattele, että hyvinvointi riippuu rahasta ja siitä, kuinka paljon sitä on. Nuoret kuitenkin hahmottavat hyvän taloudellisen tilanteen helpottavan elämää. Silloin on helpompi tehdä valintoja ja hankintoja. Nuoret kuvailevat, että tiukka taloudellinen tilanne heikentää hyvinvointia, kun joutuu stressaamaan rahan riittävyttä ja pohtimaan tarkkaan erilaisia hankintoja. Nuoret eivät pidä rahaa kaikkein tärkeimpänä vaan näkevät sen välineellisen arvon, minkä avulla arki on helpompaa. (ks. Helne & Hirvilammi 2021.)

N2: ”... et kyllähän hyvä taloudellinen tilanne auttaa ja helpottaa oloa ja edistää toimintakykyä ja kaikkee, mutta kun ei se ole kaikki kaikessa.”

N2: ”... jos ei oo sitä rahaa niin kyl se aika tehokkaasti nakertaa sit ainakin henkistä hyvinvointai. Aiheuttaa ihan suunnatonta stressiä...”

Nuoret katsovat hyvän taloudellisen tilanteen ja rahan helpottavan monia asioista arjessa. Riittävä elintaso kytkeytyy taloudellisiin mahdollisuuksiin ja antaa nuorille vapautta toimia sekä tehdä valintoja. Rahalla voi ostaa ruokaa, maksaa laskuja ja käydä lääkärissä. Se mahdollistaa osallistumisen erilaisiin asioihin ja helpottaa sosiaalisia suhteita sekä niiden ylläpitämistä. Nuoret katsovat, että heikko taloudellinen tilanne voi vaikuttaa myös ystävyys- ja perhesuhteisiin. Eli hyvä taloudellinen tilanne mahdollistaa asioista eri tavalla, kun taas heikkotaloudellinen tilanne heikentää niitä. (Helne & Hirvilammi 2021, 195-207.)

Heikko taloudellinen tilanne näyttäytyy myös sosiaalisena ilmiönä. Se kaventaa nuoren osallistumismahdollisuuksia ja pahimmassa tapauksessa huoli rahojen riittävydestä voi aiheuttaa sosiaalista syrjäytymistä tai syrjään jäämistä. Heikko taloudellinen tilanne saattaa rajata nuoren mahdollisuutta osallistua erilaisiin sosiaalisen toiminnan kenttiin. (Helne & Hirvilammi 2021, 197-198.) Nuoret kuvailevat aineistossa, etteivät voi lähteä ystävien kanssa esimerkiksi elokuviin tai syömään, koska rahat eivät riitä.

M1: ” No se ainakin on tullut huomattua, että justiin tämmönen esim. kavereitten kanssa hengaaminen. Niin sitä keksii paljon helpommin tekemistä kun on sitä rahaa tavallaan ja sitten myös se, että jos kavereilla on rahaa ja sulla ei oo. Niin sä et oikein viitti tavallaan lähteä sinne ilanviettoon messiin kun sulla ei oo mitään.”

N1: ” niin ja hunoimmillaan vielä sä jäät ulkopuolelle.”

5.3 SOSIAALISET SUHTEET (LOVING)

Tässä luvussa tarkastellaan nuorten käsityksiä sosiaalisten suhteiden merkityksestä hyvinvoinnille. Allardt (1976) nimeää hyvinvoinnin sosiaalisen ulottuvuuden yhteisyys-suhteeksi. Yhteisyysuhteet näyttäytyvät yhtenä hyvinvoinnin ulottuvuutena. Yhteisyys-suhteilla tarkoitetaan sellaisia sosiaalisia verkostoja, missä huolenpito ja rakkaus on vastavuoroista. Yksilö on näin ollen rakkautta ja huolenpitoa antavana sekä vastaanottavana osapuolena. Tämä perustuu siihen, että yksilöllä on perustarve kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon ja saada osakseen rakkautta ja huolenpitoa. (Allardt 1976, 42-43.)

Nuoret katsovat sosiaalisten suhteiden kuten perheen ja ystävien kuuluvan keskeiseksi osaksi hyvinvointia. Pidettiin tärkeänä, että ympärillä on ihmisiä, jotka välittävät ja keistä nuori itse välittää. Nuoret pitävät tärkeinä sellaisia ihmissuhteita, joissa voivat tarpeen mukaan ilmaista itseään vapaasti. Nuoret pitävät myös tärkeänä, että ihmissuhteet ovat toimivia. Nuorten keskusteluissa nousi esille tarve kuulua johonkin yhteisöön. Myös eläimet ja lemmikit nähtiin tärkeänä hyvinvointia ylläpitävinä tekijöinä.

N1: "Parisuhde tuo mulle ainakin mielettömästi onnea ja ystävät."

N4: "lemmikit"

N3: "perhe"

Sosiaalisten suhteiden katsotaan olevan merkityksellisiä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Yhteisyyden kokeminen ja positiiviset vuorovaikutuskokemukset sosiaalisissa toiminnoissa vahvistavat hyvinvointia ja kokemusta osallisuudesta. (Tamminen & Pasanen & Martelin & Mankinen & Solin 2020, 1.) Toisaalta osa nuorista nosti esille haasteet sosiaalisissa suhteissa erilaisista syistä johtuen. Sosiaalisten suhteiden vastapainona tärkeänä pidettiin myös mahdollisuutta viettää aikaa itsekseen sekä sitä, että on mahdollisuus valita minkä verran on sosiaalisessa kanssakäymisessä muiden kanssa.

N2: ”... sopiva määrä sosiaalista kanssakäymistä.”

N3: ”... jos voi olla yksin tarpeeksi.”

5.4 MIELEKÄS TEKEMINEN JA LUONTO (BEING)

Tämä ulottuvuus pitää sisällään itsensä toteuttamisen, tekemisen ja mielekkään elämän. (kts. Allardt 1976; Maslow 1943.) Tämä ulottuvuus nousi esille nuorten haastatteluissa, kun nuoret postivat suhdettaan mielekkääseen tekemiseen tai työhön sekä mahdollisuuksiin toteuttaa itseään.

Haastatteluissa nuoria pyydettiin pohtimaan merkityksellisen työn ja sen puuttumisen vaikutusta työttömyyteen sekä hyvinvointiin. Nuorille esitettiin väittämä, minkä mukaan nuoret ovat työttöminä, koska eivät ole löytäneet mieluisaa tai merkityksellistä työtä. Nuoret pohtivat myös työn merkitystä elämälle ja sitä, kuinka tärkeä tai keskeisessä osassa työ on omaa elämää.

Nuoret kamppailevat erilaisten työkokeiluiden tai harjoitteluiden sekä työllistymisen välimaastossa. Toisaalta pidetään tärkeänä työllistymistä ja mahdollisuutta kerryttää työkokemusta, mutta myös merkityksellinen ja mielekkään työn löytämistä pidetään tärkeänä. Sellaisen löytäminen näyttäytyy nuorten keskusteluissa kuitenkin haasteellisena. (Helne & Hirvilammi 2021, 220-232.) Nuoret kokivat, että työllistyminen on vaikeaa ja työmarkkinoiden vaatimukset nuoria kohtaan ovat korkealla esimerkiksi koulutuksen ja osaamisen suhteen.

N2: ” Kyl siel töissä jaksaa olla sitten tuota niin kun se on mielekästä ja sillä rahalla ei oo niin kauheen suuri merkitys kun et työ on mukavaa, miellyttävää, niin.”

Nuoret pitävät tärkeänä, että voisivat työllistyä sellaiseen työhön, minkä kokevat merkitykselliseksi, sisällöltään hyväksi ja mielekkääksi. Näitä seikkoja pidetään palkkausta tärkeämpänä. Nuoret nostavat esille halun tehdä sellaista työtä tai vapaaehtoistyötä, mikä on omien arvojen mukaista, mukaillee kestäväää kehitystä sekä on itselle merkityksel-

listä. Nuoret toivovat, että voisivat tehdä sellaista työtä, mikä ei aiheuta eettisiä- tai arvostusriitoja. (ks. Helne & Hirvilamm, 2021.)

M2: ”... jos vaan se työ ei oo semmosta tai siit ei tuu huono omatunto, et joutuu tekeen asioita, joitten takana ei voi seistä tai toimimaan mielestään väärin sen takia, et saa siitä rahaa ni siinä mul tulee semmonen olo, et semmosta palkkatyötä mä en halua tehdä mutta. ”

Nuoret pohtivat myös valintojen vaikeutta. Tämä nousee esille keskusteluissa, missä nuoret pohtivat mielekkään työn suhdetta palkkaukseen. Nuoret nostavat esille, että vaikka olisi haaveissa jonkinlainen mielekäs työ tai ura, mutta mikäli se ei ole taloudellisesti kannattavaa, jää haave usein toteuttamatta. Keskusteluissa näyttäytyy, että nuorilla olisi toiveissa työllistyä taloudellisesti turvalliseen ja vakaaseen työhön, mikä olisi mielekästä ja omien arvojen mukaista.

N2: ”Kyl jotain on kiva aina saavuttaa ja tehdä jotain semmoista just jos sen tuntee jotenkin niinku mieluisaks ja merkitykselliseksi. ”

Nuoret pitävät tärkeänä sitä, että työ on sellaista mikä vastaa omia vahvuuksia ja mielenkiinnonkohteita. Tämä auttaa jaksamaan työssä ja antaa kokemuksen siitä, että osaa tehdä työtä ja arvostetaan työntekijänä.

Nuoret nostavat esille mielekkään tekemisen ja mahdollisuuden elää sellaista elämää, minkä kokee itselleen tärkeäksi ja mielekkääksi. Mielekäs tekeminen nähdään moniulotteisena käsitteenä, joka sisältää mahdollisuuden tehdä sellaista työtä, minkä kokee itselleen tärkeäksi tai mahdollisuuden tehdä jotakin muuta sellaista, millä on merkitystä itselle sekä muille kuten vapaaehtoistyön. Tähän kytkeytyi myös elämän ja arjen rytmikyyden ja tasapainon tarve. Osa nuorista nosti esille, että hyvinvointiin kuuluu sopivassa suhteessa työtä ja hauskanpitoa. Nähtiin tärkeänä, että työ ja vapaa-aika pidettäisiin erillään ja säännöllisen arki- ja vuorokausirytmien avulla pidetään yllä hyvinvointia. Nuoret viittasivat pitkittyneeseen työttömyyteen ja siihen, että pitkittyneen työttömyyden ja runsaan vapaa-ajan seurauksena saattoi usein ilmetä vuorokausirytmien epäsäännöllisyyttä. (ks. Helne & Hirvilammi, 2021.)

N4: ” Ja sopiva semmoinen tasapaino siihen, että sille työlle ja hauskanpidolle, että ei oikein voi olla elämää silleen että jompikumpi olisi pois. Kun sit se vähän tuntuis tympeältä.”

M2: ” Elää sellaista elämää mitä haluaa.”

M3: ”...mahdollista toteuttaa itseensä.”

Työn katsotaan olevan olennainen osa elämää, mutta sitä ei pidetä kaikista tärkeimpänä. Nuoret pitävät sellaista työtä tärkeänä, millä on tarkoitus ja minkä avulla voi lisätä muiden ihmisten hyvinvointia. Työtä pidetään tärkeänä ja sitä, että työn tekemisellä on jokin päämäärä tai sillä saavutetaan jotain, itselle tai muille. (Helne & Hirvilammi 2021, 240-244.)

N2: ” ... et sulla on joku päämäärä mitä varten sä teet sitä. Eli sä tähtäät johonkin mikä on sulle oikeasti merkityksellistä mitä sä haluat.”

Myös luonnon merkitys hyvinvoinnille nousee esille tämän ulottuvuuden yhteydessä. Nuorille esitettiin väittämä: ”Luonto on ihmisen hyvinvoinnin perusta, koska ilman luontoa ihminen ei tule toimeen.” Nuoret pohtivat suhdettaan luontoon ja sen vaikutusta hyvinvointiin.

Nuoret mieltävät luonnon keskeiseksi osaksi ihmisenä olemista ja näkevät luonnon merkityksen sekä vaikutuksen hyvinvoinnin tuottajana. Nuoret myös havainnollistavat, ettei ihminen tule toimeen ilman luontoa ja tarvitsee luontoa selvitäkseen. Tästä syystä ihmisellä on velvollisuus huolehtia luonnon hyvinvoinnista. Luonnon tilan tai voinnin heikkeneminen nähdään heikentävän myös ihmisen hyvinvointia. Nuoret näkevät ihmisen riippuvaisuuden luonnosta sekä sen, ettei ihmistä ja luontoa voi tarkastella erikseen. Keskusteluissa korostui luonnon keskeinen rooli hyvinvoinnille. (Helne & Hirvilammi 2021, 262-274.)

M3 ” Jos ei olis luontoa niin ei olis mitään.”

M2: ” ... koska siis me ollaan osa luontoa..”

Nuoret näkevät luonnon lisäävään asumisen viihtyisyyttä ja pitävät tärkeänä mahdollisuutta päästä luonnon äärelle aina halutessaan. Luonto tuottaa ruokaa ja muita hyvinvoinnin lähteitä. Mahdollisuus viettää aikaa luonnossa esimerkiksi kävellessä lisää virkeyttä ja parantaa vointia ja mielialaa sekä antaa mahdollisuuden rauhoittua. Nuoret kuvailevat, että luonnossa vietetyn ajan jälkeen jaksaa paremmin ja stressitasot ovat alhaisemmat. Nuoret pitävät luontoa kokonaisuudessaan tärkeänä.

N1: ”... tuo hyvän mielen...”

M2: ” Joo kyl se luonnossa oleminen rauhoittaa tietysti ihmistä maailman kaikesta kiireestä...”

M1: ”... tuo sulle just sitä hyvää vointia...”

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää työttömien nuorten antamia merkityksiä hyvinvoinnille sekä selvittää, millaisista asioista hyvinvointi muodostuu nuorten mielestä. Asettamani tutkimuskysymykset olivat:

- *Millaisia merkityksiä työttömät nuoret antavat hyvinvoinnille?*
- *Millaisista asioista työttömien nuorten hyvinvointi muodostuu ja millaisia hyvinvoinnin ulottuvuuksia työttömien nuorten haastatteluissa ilmenee?*

Tutkimuksen tuloksista on havaittavissa hyvinvoinnin monisäikeisyys ja osa-alueiden yhteen nivoutuminen. Keskusteluiden ja esitettyjen väittämien avulla nuoret rakensivat kuvaa hyvinvoinnista ja sen muodostumisesta. Nuoret peilasivat myös hyvinvointia ja sitä heikentäviä tekijöitä keskenään. Nuoret mielsivät hyvinvoinnin muodostumisen konkreettisten asioiden kautta, ihmisestä ulospäin näkyväksi ominaisuudeksi. Tutkimustuloksista on havaittavissa hyvinvoinnin ulottuvuuksien, *having*, *loving* ja *being*, esiin nouseminen nuorten hyvinvointikäsitelmissä. (ks. Allardt 1976.)

Hyvinvointi muodostuu ihmisen perustarpeiden tyydyttämisen kautta. Myös yhden tarpeen tyydyttäminen, voi auttaa tyydyttämään useita muita tarpeita. Eli tyydytetyt tarpeet voivat itsessään toimia resursseina, joita yksilö käyttää hyvinvointinsa rakentamiseen. (Allardt 1976, 36). Allardtin (1976) käsitys hyvinvoinnista, missä tyydytetty tarve toimii resurssina muiden tarpeiden tyydyttämiselle, osoittaa mielestäni hyvin hyvinvoinnin osa-alueiden yhteen nivoutumisen ja monisäikeisen olemuksen. Kun yksilön tarve tulee tyydytettyä, vapautuu hänelle energiaa ja kapasiteettia käytettäväksi muihin aiheisiin. Esimerkiksi kun nuoret kokevat taloudellisen tilanteensa suhteellisen vakaaksi, se vapauttaa heidät psyykkisestä kuormituksesta. Näin ollen he voivat suunnatta keskittymisensä esimerkiksi muiden elämäntavoitteiden saavuttamiseen. Mielestäni tällaista ajattelua ja käsitystä olisi hyödyllistä hyödyntää erilaisessa asiakastyössä sosiaalityön kentällä. Asiakkaalla voi olla jollakin hyvinvoinnin osa-alueella merkittävä vaje, minkä ”korjaaminen” sitoo merkittävästi asiakkaan voimavaroja. Tämä saattaa heijastua heikentävästi asiakassuhteeseen ja työskentelyyn. Tiedostamalla hyvinvoinnin osa-alueiden kyt-

kökset toisiinsa ja hahmottamalla yksilön tarpeen saada perustarpeet tyydytettyä, voidaan asiakasta pyrkiä tukemaan tässä prosessissa.

Tutkimuksen tuloksissa on havaittavissa, että hyvinvoinnin katsotaan olevan tarpeiden tyydyttämistä eli hyvinvoinnissa on kyse sellaisesta tilanteesta, jossa yksilön on mahdollista saada keskeiset tarpeensa tyydytettyä. (kts. Allardt 1976.) Myös Maslowin (1943) käsitys tarvehierarkiasta tukee käsitystä tarpeiden tyydyttämisen vaateesta ja ensisijaisuudesta hyvinvoinnin muodostumisessa. Sen mukaan ihmisellä on perustarpeet, jotka tulee tyydyttää vähintään kohtalaisella tasolla. Tarpeiden tyydyttäminen etenee pyramidimaisesti aina korkeammalle, kun alemmas tason tarpeet on tyydytetty. Maslowin (1943) tarvehierarkiassa on viisi tasoa. Alimpana tasona ovat fysiologiset eli perustarpeet, seuraavalla tasolla on turvallisuuden tarve, kolmannella tasolla on yhteenkuuluvuuden ja rakkauden tarpeet, neljännellä tasolla on arvannon tarpeet ja viimeisellä tasolla on itsensä toteuttamisen tarpeet. Ihminen ei kykene siirtymään seuraavalle tai korkeammalle tasolle, mikäli perustarpeiden tyydyttämisessä ilmenee haasteita ja vajavaisuutta. Näitä perustarpeita ovat mm. fysiologiset tarpeet kuten hengissä säilymisen fyysiset edellytykset. Tarpeiden tyydyttyminen tapahtuu erilaisten resurssien kautta tai erilaisia resursseja hyödyntäen, mikä korostui tuloksissa. Tällaisia resursseja ovat ravinto, vesi, asuminen sekä riittävä toimeentulo. (Allardt 1976, 10-30). Nuoret näkivät taloudellisen tilanteen vakauden ja riittävän toimeentulon tukevan perustarpeiden tyydyttämistä ja hyvinvoinnin lisäämistä. Nuoret kokevat hyvinvoinnin muodostuvan siitä, että perusasiat ovat kunnossa. Tällaisia ovat esimerkiksi ruoka, asuminen mieluisassa asunnossa sekä riittävä toimeentulo. Tutkimustuloksien avulla on osoitettavissa hyvinvoinnin muodostuminen tarpeiden tyydyttämisen kautta.

Yksilön perustarpeisiin kuuluu tarve kokea yhteisyyttä toisten ihmisten kanssa. Tarve kuulua sosiaalisiin verkostoihin sekä kokea osallisuuden ja hyväksynnän tunteita, ovat oleellinen osa hyvinvointia. Yhteisyssuhteilla, kuten perheellä, ystävillä ja läheisillä, on suuri merkitys hyvinvoinnille. Näiden suhteiden merkitys korostuu erityisesti silloin, kun hyvinvoinnin muilla osa-alueilla ilmenee tyytymättömyyttä tai ne ovat heikentyneet. (Allardt 1976, 43; Heikkilä 1992; Maslow 1943; Raunio 2006.) Sosiaaliset suhteet ja mahdollisuus erilaisiin suhteisiin on tärkeä osa hyvinvointia. Nuoret nimeävät perheen ja ystävät keskeiseksi osaksi hyvinvointia. Toisaalta nuoret näkevät sosiaalisten suhteiden haasteellisen puolen sekä tiedostavat tarpeen omalle ajalle. Hyvinvoinnin kannalta

tarve sosiaalisille suhteille on hyvin yksilöllinen ja jokaisella yksilöllä on omat tarpeensa sen suhteen, minkä verran kaipaa ja haluaa sosiaalisia suhteita ympärilleen ja minkä verran kokee tarvetta viettää aikaa itsekseen.

Tuloksista nousee esille onnellisuuden kytkeytyminen hyvinvointiin. Onnellisuus ei sinänsä ole oma hyvinvoinnin ulottuvuutensa vaan sen voidaan katsoa ympäröivän kaikki hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Sen voidaan katsoa olevan hyvinvoinnin osa-alue, mikä kuvastaa hyvinvointia elämänlaadun sekä elintason näkökulmasta. Useimmiten tähän liittyy yksilön subjektiiviset kokemukset ja tunteet ulkoisista sekä materiaalisista elinehdoista. Voidaankin todeta, että materiaaliset elinehdot nousevat esille nuorten käsityksissä, korkeamman elintason vaikutuksesta onnellisuuteen. Korkean elintason vaikutusta onnellisuuteen pidetään suhteellisenä. Onnellisuus liittyy yksilön subjektiivisiin kokemuksiin, elämyksiin sekä tunteisiin. (Allardt 1976, 32-33; Veenhoven 2007.) Korkeampi elintaso saattaa antaa enemmän mahdollisuuksia kokemuksiin ja elämyksiin, mitkä lisäävät onnellisuutta ja tyytyväisyyttä elämään. Toisaalta matala elintaso ei välttämättä tarjoa samanlaisia mahdollisuuksia. Korkea elintaso ei kuitenkaan takaa onnellisuutta, vaikka se helpottaakin asioista. Kuten Allardt (1976) toteaa, onnellisuuden olevan suhteellista ja toisaalta katoavaista. Yksilö voi erehtyä omista tarpeistaan ja tavoitteistaan, mutta olla silti paras onnellisuutensa arvioija. Onnellisuus on erittäin yksilöllistä ja onnellisuuden tunteita voi saavuttaa mitä erilaisimmissa tilanteissa. Huolimatta onnellisuuden vaikeasta mitattavuudesta, on se yksi hyvinvoinnin osa-alue.

Tutkimustuloksissa on havaittavissa mielekkään tekemisen sekä työn kytkeytyminen osaksi hyvinvointia. Raunion (2006) mukaan työ on keskeinen osa yksilöiden hyvinvointia, joka sitoo yksilön myös osaksi yhteiskuntaa. Nykypäivän työelämä on jatkuvassa murroksen ja muutoksen ristipaineessa. Työelämän liikehdintä ja jatkuva muuttuminen vaikuttavat keskeisesti nuorten mahdollisuuksiin työllistyä mielekkäälle ja merkitykselliselle alalle. Nuorten mukaan ei ole tärkeintä työllistyä kokopäivätyöhön. Tärkeämpänä pidetään sellaista työtä mikä on mielekästä, omien arvojen mukaista ja sen antaa myös itselle jotakin ja on vaikuttavaa. Tällä nuoret viittaavat eettiseen sekä ekologiseen, luontoa säästävään työhön.

Toisaalta nuoret näkevät työelämän raadollisuuden. Heillä on unelmia ja haaveita oman näköisestä elämästä sekä mielekkästä ja merkityksellisestä työstä, mutta he pitävät

mahdollisuuksiaan työllistyä unelmatyöhön niukkana sekä epärealistisena. Tämä nousi esille keskusteluissa, joissa pohdittiin unelmatyön kriteereitä ja verrattiin niitä siihen, millaisia odotuksia yhteiskunnalla on nuoria kohtaan. Tällä nuoret viittasivat erilaisiin työkokeiluihin, harjoitteluihin ja kursseihin, mihin heidät on ohjattu aktivointiehdon täytyttyä.

NI: ” Niin ehkä ideaalitapauksessa se just työelämä järjestyis niin että jokainen pääsee toteuttamaan niitä omia vahvuuksia.”

Pohdinta

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisesta haastatteluaineistosta: Työttömien nuorten näkemyksiä työstä, toimeentulosta ja hyvinvoinnista 2016. Kyseinen aineisto on osa Suomen akatemian rahoittamaa ”Sosiaalityön ja toimeentulojärjestelmien kontribuutio yhteiskuntien ekososiaaliseen siirtymään” (ECOSOS)- tutkimushanketta 2015 – 2019. (Tietarkisto 2021.) Aineisto koostuu 20-29-vuotiaiden työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin osallistuneiden nuorten kuudesta ryhmähaastattelusta. Työpajat, työelämävalmennukset ja kuntouttavat työtoiminnot liittyivät keskeisesti luontoon ja ympäristöön. Tämä ohjasi kysymysten ja väittämien asettelua, nuorten välistä keskustelua sekä näin ollen tutkimustuloksia. Jos työpajat eivät olisi olleet ympäristö ja luontopainotteisia, olisiko tutkimustuloksista muodostuneet erilaiset? Olisiko luonto tullut mainittua hyvinvoinnin lähteenä, jos sen merkittävyys ei olisi ollut tausta-arvona vaikuttamassa? Epäselväksi jäi myös se, että ovatko nuoret ohjautuneet vai hakeutuneet omasta mielenkiinnostaan juuri luonto- tai ympäristöpainotteisiin työpajoihin.

Tutkimuksen ulkopuolelle rajautuivat kaikista heikommassa asemassa olevat nuoret, jotka eivät tosiasiallisesti ole palveluiden piirissä. Saadut tulokset eivät edusta näin ollen koko työttömien nuorten joukkoa. Tutkimuksen avulla saatiin kuitenkin arvokasta tietoa ja nostettiin esille nuorten näkemyksiä hyvinvoinnista ja sen osa-alueista, mitä on mahdollista hyödyntää nuoria koskevissa palveluissa. Olisi mielenkiintoista pyrkiä tavoittamaan juuri niiden nuorten äänet ja näkemykset hyvinvoinnista, jotka ovat palve-

luiden ja yhteiskunnallisen verkoston ulkopuolella. Olisi mielenkiintoista vertailla tutkimustuloksia siitä, että eroavatko niiden nuorten käsitykset hyvinvoinnista, jotka ovat palveluiden ulkopuolella verrattuna palveluiden piirissä olevien käsityksiin hyvinvoinnista.

Tutkimuksen analyysivaiheen aikana kamppailin ajatuksen tasolla siitä, kummasta tässä tutkimuksessa oikeastaan onkaan kyse: onko kyse teorialähtöisestä sisällönanalyysistä vai aineistolähtöisestä sisällönanalyysistä. Toisaalta olisin halunnut tutkimuksen olevan niitä molempia, mutta selkeyden vuoksi päädyin valitsemaan teorialähtöisen sisällönanalyysin. Tämä siksi, että teoria hyvinvoinnista oli lopulta se seikka, joka vaikutti keskeisesti aiheen valintaan, rajaamiseen, kysymysten muodostamiseen ja lopulta tulosten muodostumiseen. Vaikka analyysia ohjasi voimakkaasti teoreettinen viitekehys, pyrin objektiivisesti nostamaan esille juuri nuorten näkemyksen ja kokemukset hyvinvoinnista.

Aineiston analysoinnista teki ajoittain haasteellista haastattelijoiden tapa esittää väittämiä ja kysymyksiä. Esiitettyjen kysymysten tai väittämien asettelu saattoi satunnaisesti vaihdella siten, että se ohjasi keskustelua erilaiseen suuntaan tai antoi kysyttävälle asialle erialaisen painoarvon. Tutkijana minulla ei myöskään ollut pääsyä nuorten kirjallisena tuottamiin aineistoihin, joita kerättiin haastatteluaineiston ohella. En osaa arvioida olisivatko ne tuoneet lisätietoa tutkimukseen vai olleet luonteeltaan enemmän täydentävää informaatiota.

Nuoriin kohdistuvia palveluita tulisi kehittää siten, että pyrittäisiin vastaamaan enenevissä määrin yksilöllisiin tarpeisiin ja kehittämiskohteisiin sen sijaan, että kaikki nuoret sovitetaan joustamattomasti samaan muottiin. Yhteiskunnallisesta kontekstista tarkasteltuna pelkona saattaa olla, että yhä useammat nuoret tavallaan epäonnistuvat mutkistuneessa aikuistumisen tehtävässä. Tässä kontekstissa palveluiden tehtävänä on paikata työttömyyden ja eriarvoisuuden aiheuttamia rakenteellisia ongelmia sekä kytkeä nuoret sitä kautta takaisin yhteiskuntaan. (Aaltonen & Kivijärvi 2018, 10.) Nuorten tilanteiden sekä hyvinvoinnin tarkasteleminen pelkäästään institutionaalisesta näkökulmasta käsin sulkee ulkopuolelle nuorten aidon mahdollisuuden elää omannäköistä mielekästä elämää, mikä tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Tutkimukseen osallistuneiden työttömien nuorten käsityksiä hyvinvoinnista ei voida yleistää koskemaan kaikkien työttömien nuorten käsityksiä. Nuorten hyvinvointi tulisi ymmärtää ja ottaa huomioon laajassa mittakaavassa. Nuorista ja heidän hyvinvointiansa saatua tietoa, sen tiivistäminen ja levittäminen ei sellaisenaan riitä nostamaan nuorten ääniä kuuluviin. (Aaltonen & Kivijärvi 2018, 10). Olennaista onkin, että saatu tietoa pyritään valjastamaan käyttöön ja muuntamaan sellaiseen muotoon, että sitä voidaan hyödyntää konkreettisesti päätöksenteossa. Saatua tietoa voidaan kuitenkin hyödyntää käytännön sosiaalityössä. Ne ammattilaiset, jotka kohtaavat nuoria työssään, voivat pyrkiä ottamaan työssään enenevissä määrin huomioon nuorten omia käsityksiä hyvinvoinnista ja sen osa-alueista. Ja tätä kautta pyrkiä luomaan toimintamahdollisuuksia ja vahvistamaan nuorten toimijuutta, jotta heillä olisi enemmän mahdollisuuksia rakentaa mielekästä ja hyvinvoivaa elämää.

Hyvinvointi on sidoksissa aikaan ja paikkaan sekä tarkasteltavaan kontekstiin. (Allardt 1976). Erityisesti työttömien nuorten heikentyneellä hyvinvoinnilla saattaa olla kauaskantoisia seurauksia ja vaikutuksia nuorten elämässä. (Heponiemi ym. 2008). Yhteiskuntapoliittisten toimenpiteiden kohdentuminen pelkästään nuorten työmarkkinoille kiinnittymiseen on huono-osaisuuden vähentämiseksi riittämätöntä. (Karvonen & Kestilä 2014). Tästä syystä tulisikin säännöllisesti tutkia laajassa mittakaavassa työttömien nuorten käsityksiä ja kokemuksia hyvinvoinnista. Saatuja tuloksia voitaisiin kohdentaa oikea-aikaisten ja oikeanlaisten palvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen.

LÄHTEET

- Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti (2018) Hyvinvointipalvelut ja nuoret aikuiset – Ohjausta monimutkaisissa siirtymissä. Teoksessa Sanna Aaltonen & Antti Kivijärvi (toim.) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusseuran verkkojulkaisu 136.
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf [viitattu 25.9.2021]
- Alasuutari, Pertti (2011) Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Allardt, Erik (1989) An updated Indicators system: Having, loving, being. Helsinki: Helsingin yliopisto, Sosiologian laitos.
- Allardt, Erik (1976) Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Juva: WSOY:n graaffiset laitokset.
- Asplund, Rita & Vanhala, Pekka (2016) Neet- nuorten tulokinnassa korjattavaa. ETLA Muistio No 52. <http://pub.etla.fi/ETLA-Muistio-Brief-52.pdf> Viitattu 16.4.2021
- Furlong, Andy (2012) Youth Studies. An introduction. Taylor & Francis Group
<https://ebookcentral.proquest.com/lib/kutu/reader.action?docID=1075200> Viitattu 27.9.2021
- Gretschel, Anu & Myllyniemi, Sami (2020) Kuulummeko yhteiskuntaan? Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten käsityksiä tulevaisuudesta, demokratiasta ja julkisista palveluista. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
https://kaks.fi/wp-content/uploads/2021/01/tutkimusjulkaisu-110_nettiin.pdf
 Viitattu 16.4.2021
- Haikkola, Lotta & Näre, Leena & Lähtenmaa, Jaana (2018) Tunnistamisen institutionaaliset kontekstit. Nuoret työttömät aktiivointitoimenpiteissä. Teoksessa Sanna Aaltonen & Antti Kivijärvi (toim.) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisuja 136.
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf viitattu 2.10.2021

- Hannikainen-Ingman, Katri (2010) Työllisyys ja terveys. Teoksessa Riitta-Liisa Kokko & Pirjo-Liisa Kotiranta (toim) Työllisyys, terveys ja hyvinvointi. Paltamon työllisyysmallin arviointitutkimus 2009-2013. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 17/2010. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80395/2c110a57-ee8f-4eb3-a820-f4e2f760c82b.pdf?sequence=1> Viitattu 6.12.2021
- Heponiemi, T.; Wahlström, M.; Elovainio, M.; Sinervo, T.; Aalto, A-M. & Keskimäki, I. 2008. Katsaus työttömyyden ja terveyden välisiin yhteyksiin. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 14/2008. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://docplayer.fi/1950703-Katsaus-tyottomyyden-ja-terveyden-valisiin-yhteyksiin.html>
- Heikkilä, Matti (1992) Köyhyys ja huono-osaisuus hyvinvointivaltiossa. Sosiaalihuoltolain julkaisuja 8/1990. Tilastokeskus. Helsinki: Valtionpainatuskeskus.
- Helne, Tuula & Hirvilammi, Tuuli (2021) Puristuksissa? Nuoret ja kestävän hyvinvoinnin ehdot. Helsinki: Kelan tutkimus. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/331450/Puristuksissa_saavutettav_a.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 27.6.2021
- Hirvilammi, Tuuli (Jyväskylän yliopisto) & Matthies, Aila-Leena (Jyväskylän yliopisto): Työttömien nuorten näkemyksiä työstä, toimeentulosta ja hyvinvoinnista 2016 [sähköinen tietoaaineisto]. Versio 1.0 (2020-06-03). Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3375>
- Kaarinan kaupunki. www-sivut. <https://kaarina.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/sosiaalityo> Viitattu 12.4.2021
- Kainulainen, Sakari & Saari, Juho (2013) Koettu huono-osaisuus Suomessa. Teoksessa Mikko Niemelä & Juho Saari (toim) Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Tampere: Juvenes Print.

- Karvonen, Sakari & Kestilä, Laura & Kauppinen Timo (2018) Kokevatko nuoret saavansa tarvitsemiaan sosiaali- ja terveystalvveluja? Tuloksia väestötutkimuksesta. Teoksessa Sanna Aaltonen & Antti Kivijärvi (toim) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. Nuorisotutkimusseura Verkkojulkaisu ja 136.https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/nuoret_aikuiset_hyvinvointipalvelujen_kayttajina_ja_kohteina_lopullinen.pdf viitattu 2.10.2021
- Karvonen, Sakari (2018) Koetun hyvinvoinnitiia tunnuslukujen valossa. Teoksessa Sakari Karvonen & Kestilä Laura (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2018. Helsinki: PunaMusta Oy.
- Karvonen, Sakari & Kestilä, Laura (2014) Nuorten aikuisten syrjäytymisvaaraan liittyvä huono-osaisuus. Teoksessa Marja Vaarama, Sakari Karvonen, Laura Kestilä, Pasi Moisio, & Anu Muuri (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: Punamusta Oy.
- Kauhanen, Jussi (2016) Yksinäisen terveyst. Teoksessa Juho Saari (toim.) Yksinästen Suomi 2016. Helsinki: Gaudeamus
- Kestilä Laura, Karvonen Sakari, Parikka Suvi, Seppänen Johanna, Haapakorva Pasi & Sutela Elina (2018) Nuorten hyvinvointi erot. Teoksessa Laura Kestiä & Sakari Karvonen (toim.) Suomalaisten hyvinvointi 2018. Helsinki: PunaMusta Oy.
- Kuivalainen, Susan. Eläketurvakeskus. 2021. <https://www.etk.fi/blogit/emmehan-tallakertaa-uhraa-nuoria-taloukriisille/> Viitattu 7.3.2021.
- Larja, Liisa, Törmäkangas, Liisa., Merikukka, Marko, Ristikari, Tiina, Gissler, Mika. & Paananen, Reija (2016) NEET-indikaattori kuvaa nuorten syrjäytymistä. Tilastokeskus. Artikkei: 4/2016. <https://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2016/neet-indikaattori-kuvaa-nuorten-syrjaytymista/> Viitattu 16.4.2021
- Martikainen, Liisa (2009) Kaaosta vai hallintaa. Nuoren aikuisen elämän haasteet. Suomi: Unipress.

Maslow, Abraham (1943) A Theory of Human Motivation. Originally Published in Psychological Review, 50, 370-396.

<https://psychclassics.yorku.ca/Maslow/motivation.htm> Viitattu 21.11.2021

Myrskylä, Pekka. (2011) Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelun ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 12/2011. Edita Publishing Oy / An / Ltd.

Niemelä, Mikko & Saari, Juho (2013) Suomalaisen yhteiskunnan notkelmat. Teoksessa: Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Tampere: Juvenes Print.

Nuorisolaki (1285/2016) Finlex.

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285#Lidp445166688> Viitattu 9.10.2021

Pro Sos hankkeen esite. 2017-2019. Aikuissosiaalityö. <https://www.prosos.fi/wp-content/uploads/2019/06/Aikuissosiaality%C3%B6site.pdf> Viitattu 12.4.2021

Raisio kaupunki. www-sivut. <https://www.raisio.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/aikuisten-sosiaalipalvelut/aikuisten-sosiaalipalvelut-ovat-kaikille> Viitattu 12.4.2021

Raunio, Kyösti (2006) Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Vaajakoski: Gummerus Oy.

Saari, Juho. (2011) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki. Gaudeamus.

Saari, Juho, Eskelinen Niko & Björklund Liisa (2020) Raskas perintö : ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa. Helsinki. Gaudeamus.

Santamäki-Vuori, Tuire & Sauramo, Pekka (1993) Lama ja nuorisotyöttömyys. Helsinki: Työvoimanimisteriö.

Sen, Amartya (1993) Capability and well-being. Teoksessa Martha Nussbaum and Amartya Sen (toim.) The Quality of life. Oxford Scholarship Online.

Siurala, Lasse (2003) Nuorisotyöttömyys käsitteenä – eurooppalaista vertailua.

Teoksessa Ira Malmberg-Heimonen, Lasse Siurala & Matilda Wrede-Jäntti (toim) Tulkintoja nuorisotyöttömyydestä. Helsingin kaupungin hankintakeskus.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) Finlex

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301> Viitattu 26.9.2021. Sosiaali- ja terveysministeriö (2021) Sosiaalityö. <https://stm.fi/sosiaalityo> Viitattu 17.7.2021

Talentia (2017) Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet.

<https://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/> Viitattu 17.7.2021

Talouspolitiikan Eu-ohjausjakso – tietokooste (2018) Nuorten työllisyys. European

Comission. https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_youth_employment_fi.pdf Viitattu 18.12.2021

Tamminen, Niina & Pasanen, Tytti & Martelin, Tuija & Mankinen, Katariina & Solin,

Pia (2020) Sosiaaliset suhteet tärkeitä yksinasuvien positiiviselle mielenterveydelle. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140484/URN_ISBN_978-952-343-543-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 19.11.2021

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (2019) Työllisyys. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/tyollisyys> Viitattu 6.12.2021

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos (2021) Aktivointisuunnitelma.

<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/tyoelamaosallisuus/kuntouttava-tyotoiminta/aktivointisuunnitelma> Viitattu 18.12.2021

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.

Helsinki: Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Helsinki: Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriön linjaukset nuorisotakuun toteuttamisesta Te-hallinnossa.

(2013)https://www.tepalvelut.fi/documents/43002293/43009923/temn_linjaukset_nu

orisotakuun_toteuttamisesta_te-hallinnossa.pdf/80050a05-b021-d132-df5d-2ed3d9fb8deb?t=1616545066982 Viitattu 17.8.2021

Valtakunnallinen nuorisotyön ja-politiikan ohjelma 2020–2023. Tavoitteena nuoren merkityksellinen elämä ja osallisuus yhteiskunnassa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:2.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162007/OKM_2020_2_VANUPO_fi_u.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 30.5.2021

Veenhoven, Ruut (2007) Subjective measures of wellbeing. Department of Sociology; Erasmus School of Social and Behavioural Sciences.